

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

22. szám.

XI. évfolyam.

ALAPITTATOTT 1870.

Angol, francia
uri divatcikkek, fehérnemű-
és kalap-raktár

Várady Béla

BUDAPEST, IV., Kishíd-utca 9. szám.
Késsit férfiruhákat
kisárblog angol szövetelekből
mérték szerint.

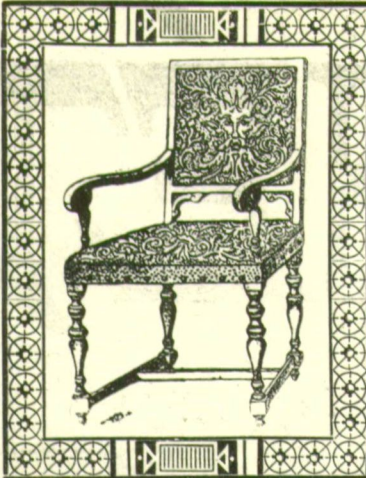
Szerkesztőség és kiadóhivatal

VII., Alsó-Erdősor 3. sz.

SZÁPÁRY PÁL GRÓF ÉS NEJE.

Gmehling Hermann & Co

csász. és királyi udvari szállító

bőr és bőrbutor gyára

Budapest Börszékek, támlányok, mappák,

papirkosarak, kályhaellenzők stb.

VII-ik kerület, Régi nádszékek bőrrel bevonatnak.

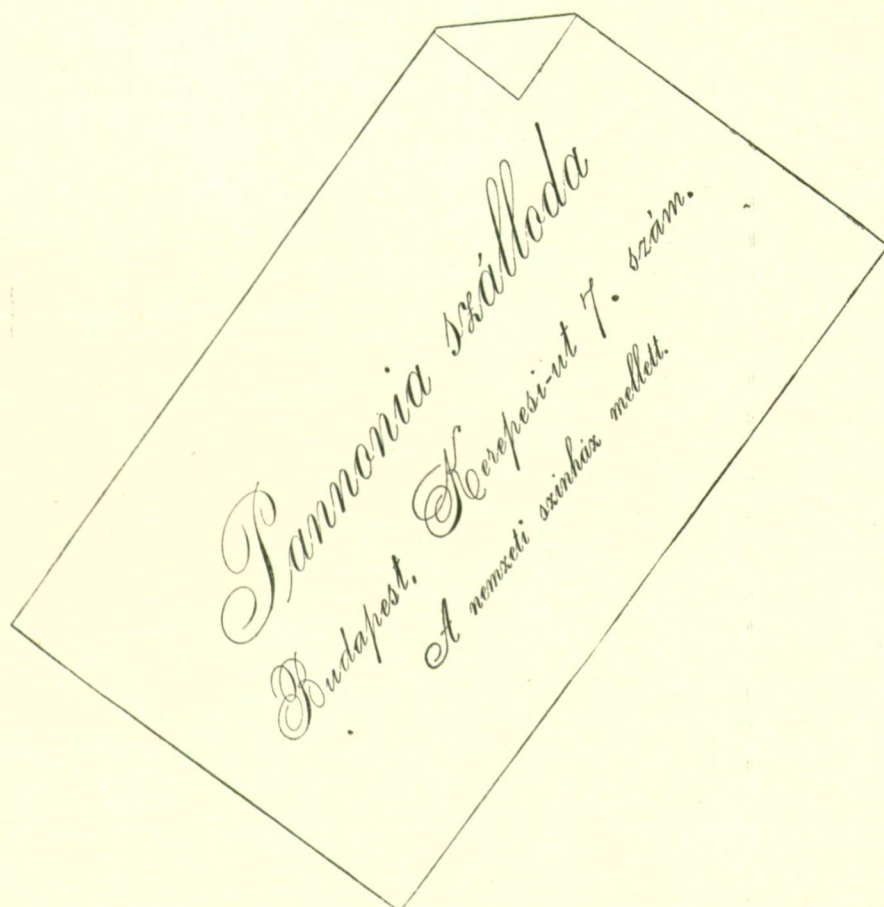
Damjanich-u. 6.

utazzék, k

csúz, köszvény, ischiasban

szenved. — Modern fürdő-berendezések. Villamos világítás. — Prospektust küld a fürdőigazgatóság.

Ő fensége a svéd királyi
trónörökösne
udvari szállítója.

Ő fensége a
Mecklenburg-Schwerini
hercegnő u. szállítója.

HALUSKA JÁNOS

császári és királyi udvari szállító
BÉCS, I., Neuermarkt 13-ik sz.

Különlegességek angol női ruhákban,
kerékpározó-dressek és turista-öltönyökben.

FÉNYKÉPÉSZET!

6 darab Mignon-fénykép	50 krajczár.
3 „ Vízit „	90 „
1 „ Kabinet „	80 „

Minden más formátum legfinomabb kivitelben, legolcsóbb áron. — Ünnepe- és vasárnap egész nap nyitva és felvételek esős időben is eszközölhetnek.

Rauch Ede fényképészeti műterme
Budapest, VIII., József-körut 51., Baross-utca közelében.

DECKERT és HOMOLKA

távíró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágítási-berendezők.

Gyár és iroda: **BUDAPESTEN** V., Dorottya-u. 8. Raktár:
VI., Izabella-u. 88. a m. kir. államvasutak és a magyar állam szállító,

a hangosan beszélő grafit mikrofón

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. — Készít: telefonberendezéseket központtal vagy körkapesolással, elváltja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhárítókat, házi sürgönyöket tűz- és vízjelző-berendezéseket stb.

Villamvilágítást

a legszakzszerűbb kivitelben, jutányos áron végez.

Árjegyzékek, költségvetések és ajánlatok bérmentve és ingyen

KAMFOROS ARCZKENŐCS

Ezen világhírű, száz éve forgalomban lévő kamforos arczenőcs, a hölgyek által annyira kedvelt és használt kenőcs, mely igen rövid idő alatt szépíti és ifjítja az arcot, eltávolítja az arcból mindennemű tisztálanságot, ugymint: szeplőt, pörsekenéseket, kiütéseket (Wimerli), atkát (Mitesser), májfoltokat stb. Az arczbőrt bársony-simává teszi és az arc szép üde és ifjú színt nyer. Teljesen ártalmatlan anyagokból van összeállítva, a miért is a hölgyközönség egész nyugodtan használhatja az arcz ápolására.

Minden köcsőghöz használati utasítás van mellékelve.

Fő és szétküldési raktár:

LEDERER IGNÁCZ

a Magyar Király-hoz czimzett gyógyszerháza

BUDAPESTEN, V., Marokkói-utca 2. Erzsébet-tér.

Egy kis köcsőg ára 1 korona és egy nagy köcsőg ára 2 korona. — Egy király-szappan ára 1 korona. — Egy doboz ibolya hölgypor (tízspór) ára 1 korona.

MEGJELEN MINDEN VÁSÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... 10.—

Negyedévre ... 5.—

Egyes szám ára 40 fill.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Alsó-Erdősor 3. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adának vissza.

— 2. Budapest, június hó 3. —

Krónika.

In hoc signo.

— jun. 1.

Akik hétfőn délből hallották a Molnár János apát, sürgős interpellációját az egyetemen megcsonkított magyar czimerről, aligha gondolták, hogy ebből péntekig elsőrangú és fölötte kritikus természetű politikai és társadalmi affér kerekedik. Akik pedig ma, pénteken, olvasuk a Ney Simon és társa szakértő vallomását és ismerjük már azokat a szenvedelmes visszautasításokat, tiltakozásokat, az egyetemi ifjuság ajkán föléledt zikczene-zakczenét és ezek után kíváncsian várjuk, mikor lesz vége, mi lesz a vége ennek az izetlenségnek, aligha nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy ennek az inczidensnek egyhamar vége lesz. Én csak azt szeretem állítani, amit tudok, azt pedig, hogy Molnár apát maga követtette el a merényletet, hogy így általános zsidóüldözést rendezhessen, azt nem tudom. Azt azonban már tudom és Molnár apát se veheti rossz néven, ha megmondom, hogy a tisztelt néppárti urak nem bolondok. Ennek következtében nem is mulasztják el ezt az alkalmat, hogy a czimercsonkításból annyi előnyt vasaljanak ki a néppárt számára, amennyit csak lehet.

Pedig sokat lehet. Tessék csak elmenni a tót falvakba és ott nyomtatott betűkből fölolvadni: Budapestben tördelik a kereszteket. Ugyan ki tördelné a kereszteket, ha nem a zsidó? Tiszta sor. És tiszta sor, hogy a liberális és szabadkőmives uralom már annyira elharapódzott, hogy maholnap már a templomokat is romba döntik. Ezt minden jámbor paraszt, ha egy kis esze van, megérti, ha pedig nincs esze, még jobban érti meg. Bizonykodni ellene kész lehetetlenség, mert a paraszt nem olvas napjában huszonnégy ujságot, már pedig, akármennyire korrupt zsidó is a magyar sajtó, a paraszt éppen azt az egyetlen lapocskát olvassa, amely nem zsidó. Hozzávetőleges becslés szerint az egyetemi czimer-affér jövedelmezett a néppártnak vagy tíz habozó kerületet.

Mondom, ebből nem azt következtetem, hogy Molnárék maguk követték el a merényletet. Csak kételkedem a felháborodásuk őszinte voltában. Valamint nem hiszek egy ligeti vendéglős panaszának, hogy nincsen eső, pedig a gazda a lelkét is sirná ki utána. Azokat a czimeres gazembereket szívesen akasztanák lámpavasra, az igaz, de ha most valaki csodát ajánlana Molnár apátnak, hogy

meg nem történte teszi a keresztet ért gyalázatot, aligha nem belekap a csodatevő karba: inkább ne, ha a jó isten már megáldott ezzel a gyalázattal, fölözzük le keresztény alázatossággal.

S előáll az a senkitől nem méltatott jelenség, hogy az egyetemi csiny, vagy merénylet, vagy véletlenség miatt egyhangú megbotránkozással hajbakap a közvélemény. Az egyik fél fel van háborodva, elégtételt kíván és csak úgy tombol örömeiben, a másik fel van háborodva, szörnyűségesen szepeg és a pokolba kívánja azokat, akik kényszerítik, hogy fölháborodva legyen. Hogyan, hogyan nem, mindannyian a privilegizált vádlókon kívül eleven szűkségét érzik annak, hogy alibit mutassanak ki. És az *Alkotmány*, minek utána alaposan fűtötte nekik a poklot, elég maliciozus, hogy ma egy igen okos cikkben példát mutat a liberális ujságoknak a toleranciában és kioktatja őket, miként kellene ez esettel szemben viselkedniök, hogy valóban liberálisan felvilágosodottak és türelmesek volnának, legalább oly mértékben, mint az *Alkotmány*. Pokoli malícia van ebben az élelmes és érdekes kis ujságban, amikor kifejti: mit tiltakoztok annyira, hogy a merénylet nem volt zsidó? Hát láttok ti abban valami különöset, ha mégis zsidó volna? Valamennyien testvérek vagyunk, s ha izraelita polgártársunk, Mezei Mór, lehet olyan képviselő, mint Rakovszky István, akkor Kohn Mór is lehet olyan kötnivaló, czimercsonkító gazember, mint Kovács János, vagy Poporuli Juon. Fogadni mernék, hogy ez a száma a különös ujságnak sokkal kevesebb példányban ment a néppárti vidékekre, mint amaz első, mely a legújabb módi vérvádat a Molnár apát interpellációjával világgyá kürtölte.

Az sem érdektelen, hogy kormány, sajtó és utcaseprő egyaránt csak negyed napra ocsudott arra a felfedezésre, hogy voltaképen nem is a kereszt, hanem a magyar czimer megsértéséről van szó. És fölötte érdekes, milyen elmésen tudta Molnár apát ur a pars pro toto formáját úgy kiaknázni, hogy csak a pars maradt meg. Az interpellációjában nincs szó a magyar czimerről, hanem beszél a »szent kereszt jelvényeiről azon koronákon, melyek a fölépcsőzet oldalfalait relief-alakban díszítik«.

Hát ha volna ebben az országban egy kis eleven, önérzetes magyar érzés, Molnár apáttól rögtön számon kérték volna: miről beszél az ur? Ami a kereszt alatt van, az csak amolyan »ama korona«, mely a fölépcsőzet oldalfalait díszíti? A kereszt azon a falon szent jelvény, a magyar czimer pedig csak ama korona és hitvány falidisz? A magyar czimeren az első sérelem megesett az egyetemen, a másik, súlyosabb, megesett a parlamentben,

a harmadik, a legsúlyosabb, széles ez országban, mely nyugodtan tűrte, hogy a kereszt fölébe kerekedjék az állam czimerének, és az a nemzeti szimbólum hitvány dekorációnak minősítették.

De hát ez a momentum s egyáltalában a sérelemnek nemzeti szempontja abszolút nem bántotta a tisztelt közvéleményt, amiből önként következik, hogy a felekezeti érzékenység Magyarországon nagyobb, mint a nemzeti. Nem ebből az esetből derül ez ki, ez csak megerősíti a régi föltevést. Így van az másutt is, ami arra vall, hogy a modern kulturgondolkodás, mely mindjobban gazdasági irányba terelődik, az eddigi nemzeti eszme helyett a felekezeti eszmét kezdi uralni. Egy újabb stádium ez, melyet a múlt század uralkodó nemzeti eszméjének árnyékában érleltek meg a XX. század számára. Tudjuk és valljuk valamennyien, látjuk a nyomát az összes nemzetek történetében, hogy a felekezeti eszmé a holnap. De mivel a tegnapelőtt is ezé az eszmé volt, hát újra éledését reakciónak nézzük.

Ez a nagy tévedés éppen és ebbe a tévedésbe bukik majd bele az a se hideg, se meleg dogmatikus liberalizmus, melyre manapság az országban esküsznek. Át kell majd látnunk, hogy ez a liberalizmus egy fokkal alacsonyabb stádium a fejlődésben, mint az a felekezetiség, mely maholnap Magyarországon diadalmaskodni fog. És diadalmaskodni fog annál hamarabb, mennél későbbben látják át, hogy nem reakciónak van szó, hanem éppen a liberalizmus egy hátramaradt stádium, melynek helyébe az új eszmének lépnie kell.

Ez a liberalizmus, különösen minálunk, még most is, amikor pedig már a történelmi hivatásának eleget kellett volna tennie, valami vállveregető egyéni leereszkedés azokkal szemben, akiknek hasznuk van belőle. Nem egységes, nem a nemzet történelmi szükségleteiből fakad, pedig fakadhatna azokból, hanem inkább doktrinerségből s valami csudálatos fajta gene-ből. A nagy szabadság-mámorból maradt ez még meg, amikor a nemzeti méltóság politikai beiktatásával járt a népszabadság és a jogegyenlőség restituálása. A politikai felszabadulás összegabalyodott a francia testvériség eszméjével és a nagyságos, méltóságos urak a hazafiságuk mellett tüntettek azzal, hogy a zsidót is testvérül fogadták. Még ma is alig akad ember, aki szörnyen nemes lelkületűnek ne érezné magát, amikor filozofitának vallja magát. Mivel pedig a liberalizmus még ma is bevett fogalom és formaliter uralkodó elv, a nagy többség a tömeg nyomásának érzi, hogy neki liberálisnak kell lennie. Ez az oka annak a sajátságos jelenségnek, hogy noha zsidónak lenni Magyarországon ma is a legutolsó sor, egész meggyőződéssel hirdetik és vallják, hogy a zsidó ur ez országban, aki ne bántsvirág, aki tehet, amit akar, aki terrorizálja a közvéleményt. Az emberek maguk tiltják el magukat az igazi érzéseiktől és a valódi gondolatuk nyilvánulásától és haragusznak arra, akivel szemben nem adhatják magukat őszintén.

Nyűg ez valóban és mélyen átértett szabadságvágy revoltál a lelkekben. Végre is természetesen kitor a krízis és ellene fordul a recepiáltaknak: Gedanken-freiheit! A Marquis Posa bombasztikus szava a jelszó

s amikor minden untalan készen pattan ki a zsidógyűlölet, akkor ez az érzésük szerint valóban a gondolat és őszinteség szabadságharcza az általánosan bevett, kötelező tolerancia ellen.

Mindebből pedig csak azt akarom következtetni, hogy a felekezeti vetélkedés, mely most van készülődésben, egyrészt nem múló jelenség, hanem állandó alakulás, mely lassan-lassan egészen el fogja nyomni a nemzeti eszmét, másrészt pedig nem ugyanaz a felekezetiség ez, melyet a liberalizmus meg akart szüntetni, pedig csak fátyolt borított rá. Most nem ütni akarják a zsidót, mint hajdanán, csak feloldást a kényszer alól, hogy szeressék. A liberalizmus pedig, mely soha sem volt elég nemzeti, hogy felekezetivé ne maradt volna, nem érti sem önmagát, sem a veszedelmet, amely fenyegeti, hanem még mindig lovagiaskodik, vállvereget, toleranciát prédikál és hazudja a maga hegemoniáját, ahelyett, hogy két kézre fogná a buzogányát s a mikor taktikáznak ellene, maga is taktikázzék s amikor ütök, istenigazában visszaüssön.

Semper.

Esküvőn.

*A templom sóhaj-folyosóján
Fehér, virágos nyoszolyólány
Halad a cifrán öltözött
Hivalkodó násznép között.*

*A sok hideg fényt mintha unná.
Így is, ha két szemét lehunyná,
Szórhatna fényt száz gyertyaláng:
Vak éjszaka szakadna ránk.*

*A templom ihlett levegője,
Ha megbolygatja legyezője,
Szűz homlokáról hajlja rád
Rózsák szerelmes illatát.*

*Hiába zsong itt jámbor ének,
A szerető szívek frigyének
Szent mómora arczombá csap —
S feledve oltár, ima, pap.*

*Pogány irigység dul-ful bennem:
Minek sóvár tanuja lennem
Hogy révbe fut e szerelem —
Mig én a nyílt tengert szelem.*

*És ő? ... Aki e boldog órán
Fehér, virágos nyoszolyólány —:
Derengőn, mint egy messzi fény,
Emlékem átfut-e szíven?*

*Mig hervad a virág kezébe',
Hervadt szívem jut-e eszébe,
Amelynek illata — a dal
Ma csak beteg sóhajba hal ...*

*Hisz mire itt új esküvő lesz,
Az irigylet menyasszony ő lesz
S a hol ma nász-oltár vala:
Lesz álmunk ravatala.*

Makai Emil.

Budapest.

(Regény.)

Irtá: KÓBOR TAMÁS.

(Folytatás.)

22

Jani félénken ment a nyüzsgő sokaságon keresztül és a szegény emberek áhitatával nézett jobbra-balra a lombokra, a diszes fürdő-épületekre, ami mind, mind a jó-móduak számára való. Vidám kacagás, könnyelmű, közömbös beszélgetés hallik mindenfelől, fiatal emberek kötekednek fiatal leányokkal és öreg mamák mosolyognak hozzá. Azok után, amiket Jani eddig tapasztalt, Jani csodálkozott, hogy mamák mosolyogva nézhetik, hogy a leányaik fiatal emberekkel beszélgetnek.

Kereste Évát és rá is akadt az uszoda előtt, a kis szökőkutnál, melynek teknős békáit az emberek úgy bámulták, mintha valami csodaállatok volnának. A szíve megnyillallott: Éva nem volt egyedül. A hórihorgas Webstonné állt mellette és élénk gesztikulációval beszélgetett vele. A mellettük levő padon pedig két fiatal ember ült és szemtelenül fixirozta őket. Jani egyáltalában tapasztalta, hogy a nényén lehet valami különös, mert aki csak elhaladt mellettük, mind oly különös gyanusan nézett rajta végig, ahogy másokra nézni nem szoktak. Szinte szégyelte magát, hogy hozzá lépjen.

Amikor Éva meglátta az öcsét, élénk mozdulatot tett, mintha elébe akarna menni. De Webstonné annyira bele volt mélyedve a diskurzusba, hogy le nem vette karjáról a kezét.

— Ah, jó napot, az öcséd. Igen, láttam, mikor Sáríkákat kerestétek. Jó napot Dermák ur, hogy van? Hát a Sáríkákról igazán semmi hír? mondhatom, igen sokszor gondolok rá, végre mi lehetett vele? Én a te helyzetekben nem igen busulnék, a kis leány csinos és nagyon fiatal, nagy ára van az ilyen portékának, különösen Oroszországban, mert remélem, oda ment, de hol is hagyta? Hja igen, egy betű sem igaz az egészről, a fiu megbolondult, vagy álmodta az egészet. Képzelheted a Gizi meglepetését, amikor egyszerre csak beállít a komisszió, hogy a halálát konstatálja. »En? mondta — hát úgy nézek én ki, mint aki meg van halva?« — »Hát a szeretője nem lőtt rá revolverrel?« — »En rám? — Három napja nem láttam. Aztán elvitték a rendőrségre és szembeállították a szegény bolonddal. Ez meg csak nézte, nézte, aztán kérdezte: hát mered tagadni, hogy agyonlőttelek? — Jaj, de sokat kellett nevetnem, mikor a Gizi este elmondta nekem. Aztán odafordult a kapitányhoz és azt mondta: a szentséges szűz Máriára esküszöm, hogy ma délben két golyót röpítettem ennek a leánynak a szívébe, és ha tagadja, akkor nyomorultan hazudik. Aztán bizonygatta, hogy ott maradt a revolver is, meg ott kell lenni a vérnek is, ha ugyan föl nem mosták. Hogy pedig mégis úgy látta, hogy a rendőrség többet hisz a Gizinek, mint neki, dühöngeni kezdett, alig tudták leteperni. Aztán elvitték szegényt a bolondok házába.

— Szegény ember — szólt Éva, mikor Wočaseknél láttam, már olyan különösen lobogott a szeme. Valószínűleg folyton azon járt az esze, hogy megöli és addig képzelődött, amíg azt hitte, hogy meg is tette. Persze, a Gizit ez nem igen bántja, pedig az ő lelkén szárad.

— Mit akarsz tőle? — mondja Webstonné — az olyan egészen közönséges lénynek se esze, se szíve. Ugy áll, mint az állat, magam is mondtam neki: hallod, a te helyedben nekem most nem volna mulató kedvem.

— Ami azt illeti — szólt Éva kicsinylően — te neked sincs okod másnak prédikálni.

— Ezt mondta ő is, de nincs igazatok. Az én esetem egészen más. Én férjhez mentem Alfrédhoz, hogy eltartsen engem. Én luxus voltam neki, amelyet csak addig engedhet meg magának, amíg pénze van. A pénze elfogyott, tönkrement, mi közöm most nekem a szegény emberhez? Azonkívül meg csaló is, aki sikkasztott, beszeny-nyezte a nevet, melyet viselt s ha a szülei magukra nem vállalták volna a kárt, börtönbe is kerül. Így őt haza vitték Angliába, én meg itt maradtam. Nem vagyok bolond, hogy egy sikkasztóval éljek tovább, vagy eltemessem magamat, mert ő becsapott, mikor gazdagabbnak mutatta magát, mint amilyen!

Éva hirtelen fölkelt. Jani szinte háladatosán nézett a nényjére, hogy őt is visszataszítja a rettenetes könnyűség, melylyel ez a nő a legsúlyosabb dolgokról beszél.

— Mennünk kell — mondta Éva kurtán — és alig hogy érintette Webstonné kezét.

— Szervusz Évácska — mondja az nevetve — értem, hogy finyáskodol és rosszat gondolsz rólam, hanem azért nem haragszom. Könnyű neked, neked olyan szerencse jutott, amely ha engem ér, én se volnék okosabb náladnál. Isten veled, ej, nézd csak, ezek a szamarak milyen szemeket meresztenek ránk. Egyik nem is olyan csunya. Hát csak végezzétek a dolgotokat, jónapot, Dermák ur, azt hittem, Éva maga előtt röstelkedik. Igaza van, az ilyen fiatal emberek előtt nem is illik így beszélni.

Jani félszegen billentett a kalapján és megfordult. Rémület és utálat gyötörte, amellet dobogott a szíve: hogy fog beszámolni Évának eljárása sikertelenségéről?

Szó nélkül mentek ki a Császár-fürdő előtti térségre, csak ott szállt meg Éva, aki maga is félt attól, amit öcsétől majd hallania kell.

— Nos? megtaláltad?

— Nem — hebegi Jani — nem volt ott és ma nem is jön be.

— Igaz ez? Nem mondták csak azért, hogy elutasítsanak?

— Nem tudom — szólt Jani halkan — megmondtam, hogy oda rendelt.

Hallgatva mennek végig a törpe fasoron. Jani a fákat nézi, Éva magába mélyed. Föltűnően halvány, majd egy nehéz, kinos sóhajjal mondja:

— Jól van.

Janit ez a sóhaj majd sirásra fakasztja. Gyötört, kétségekben vívódó lelkéből kitör a szó, magánkívül bekapaszkodik Éva karjába, úgy kérdi:

— Éva, mit akarsz Deméndytől?

— Semmit — szól az kurtán, régi, száraz hangján, amelytől a fiu ismét megjuhászodik. De összeszorítja az ajkát és azt gondolja:

— Nem hagyom annyiba.

Lementek a hajóállomásra, a hajó éppen az orruk előtt indult el. Utána néztek hosszan, aztán Éva visszafordult:

— Lóvonaton megyünk.

Amint a töltésen végigmentek, Jani egyre küszködött magával. Hirtelen megállt, égő szemmel nézett Évára.

— Mi lett? — kérdi az.

— Éva, — rebegi a fiu — mit irt neked tegnap az államtitkár?

— Semmit.

— Éva szépen kérlek, könyörgök neked, mutasd meg nekem a levelét. Tudni akarom, hogy mit irt, mert nagyon félek.

— Mitől? Hogy ezentul nem lesz olyan jó kosztod, mint mostanában? No hát ne félj, majd gondoskodom még jobb kosztról is.

A keserűség ragadta el, nyomban meg is bánta. Jani úgy meredt rá, mint az őrült, míg szeméből kicsordult a könny.

— Ne légy ostoba — szólt rá a nénje — olyan dolgokba avatkozol, amikhez nem értesz.

— Már értem — hebegi a fiu és elfordult tőle.

— Hová méssz?

— Nem tudom, még van egy kis dolgom ott.

Éva megragadta a karjánál fogva és egyet lódított rajta.

— Velem jössz — sziszegte a fogai között — és egy szóval sem ellenkezel többet. Nézz meg az ember.

Nem is ellenkezett, csak mosolygott magában, mint aki tisztába jutott a kötelességével. Önkéntelenül a zsebébe nyúlt és megcsörgette az Évától kapott hatosokat.

Felültek a lóvasutra, átmentek Pestre. Az Andrássy-ut sarkán Éva habozva megállt, aztán odaszólt az öccséhez:

— Nekem még dolgom van a városban, menj haza és mond meg otthon, hogy ebédre ne várjanak.

— Igen.

Ezzel lassan bandukolt az Andrássy-uton, hazafelé.

Megmondta az anyjának, hogy Éva nem jön haza.

— Jól van — mondta Dermákné és semmi különöset nem talált benne. Ellenben megragadta az alkalmat, hogy a fiától megtudja azt, amit Évától megkérdezni nem mert.

— Hol találkoztál vele?

— Együtt voltunk — mondja Jani — és csak most vette észre, hogy elszólta magát. Különben jó, gondolta utána, ugyanis el akart mindent mondani a mamának, hogy tudja ő is, miféle kenyeret eszik az Éva pénzéből.

— Együtt voltatok? Hol?

Jani röviden elmondta. Ő a miniszteriumban volt, Éva a Lukács-fürdőben várta. Hogy mi történt Éva és Demédy között, azt nem tudja.

— De tudom én — fakadt ki irtózatossággal Dermákné, az a gazember, az az alávaló, de meg fogja keserülni, most már másodszor hagyja cserben, hanem szárazon nem viszi el! Remélem ez a leány se lesz most olyan számár, hogy csakugy ingyen hagyja magát félrelökni. Ha nem fizet, magam megyek a feleségéhez és csinállok olyan botrányt, hogy holta napjaig koldul utána.

Janira ez a beszéd megint váratlan csapás volt. Értetlenül bámult az anyjára. Hát tudott róla? És megengedte? És most is arról beszél, hogy Demédynek fizetnie kell?

Végtelenül megutálta a világot. S ami az uton csak gyáva ötlet volt, most, úgy érezte, szilárd elhatározássá érlelődött benne. Meg fogja tenni, hadd lássa a világ, hogy a Dermák-családban is van becsület.

Egész délután bolyongott a városligetben és újból, meg újból átgondolta a jelenetet, amelynek ő lesz a cselekvő hőse. Ő, ezuttal nem lesz gyáva, ha a becsület kívánja, megszűnik minden gyámoltalansága. Sőt a másik fog megrettenni, mert éreznie kell, hogy ő vele, Janival, van az igazság. Meg kell tennie, már azért is, hogy az anyja ne tetézzék a gyalázatot azzal, hogy pénzzel lekenyerezteti magát. Ezt minden áron meg fogja előzni.

Voltaképpen már délután akarta megtenni, de inkább a hivatalban akarja végezni. Egyszerű és világos az egész. Elmegy Demédyhez és számon kéri tőle a nénje becsületét. Férfi áll férfival szemben, meg fog vele vívni, fegyverrel a kezében. Demédynek nem lesz bátorsága, hogy visszautasítsa a kihívást, ha mégis teszi, akkor ahol éri, ott lelövi. S ha ez megtörtént, akkor végez Évával is. Ennek a leánynak nem szabad tovább élnie.

Különösen ezt a jelenetet álmodta át a legélénkebben. Szinte kéjelgett benne, oly jól esett neki, hogy intőző akarata és parancsoló urnak érezte magát. Rá fog pa-

rancsolni Évára, hogy kövesse, aztán elvezeti abba a ferencvárosi lakásba, ott azt mondja neki: Ajánld istenednek lelkedet, mert ezt a házat, gyalázatot színhelyét, együnkünk sem hagyja el élve.

Éva eddigi gögös ridegségével akar kitérni.

— Megbolondultál? — kérdi tőle és szokott fölény-nyel néz rá.

Csak hogy ezuttal nem fog rajta a varázs, azt mondja neki:

— Te nem vagy többé az, aki voltál, én se vagyok többé az a gyámoltalan fickó, aki voltam, — mondja ismét — most meg kell halnod s ha egy csöpp tisztesség van még lelkedben, nem is akarhatsz tovább élni.

Ez hat és Éva megretten és sirva borul a lábai elé. Erre ő is elérzékenyedik, megsimogatja a megtört leány haját és azt mondja:

— Vérték a szívem és nincs bennem semmi harag. Szeretlek és szánlak, hanem meg kell lennie. Imádkozzál.

A képzelődő fiúnak valóban könny áll a szemében, az emberek kutatva néznek rá. Jani észreveszi magát és lopva megtörli a szemét. De csakhamar folytatja az álmát, néhány stádiumot átugrik és hirtelen ott tart, hogy Éva kétségbeesetten védekezik és azt kiáltja:

— Kegyelem, kegyelem, nem akarok meghalni — de ő vasmarokkal a földre szorítja, a mellére térdepel, két kezével átfogja a nyakát és úgy fojtogatja, száját a halállal vívódó leány ajkára nyomja, úgy csókolja, amíg ki nem száll belőle a lélek.

— Így lesz — gondolja aztán megborzongva és riadtan körülnéz: nem olvassák-e le róla ezt a gyilkos tervet.

És aztán? Aztán szépen az ágyra fekteti a holttestet, maga pedig még utoljára megcsókolja a hideg ajkat, aztán az ajtó kilincsére akasztja magát. Így találják majd meg őket, a világ tele lesz a hírrel, olvassák az iskolatársai, olvassák a tanárai és mind szánalommal és mély megbánással gondolnak majd arra, hogy mennyire félreismerték őt, mikor pipogya, gyáva fráternek tartották. Lassu viz partot mos és senki se láthat a más ember lelkébe.

A gyilkos képek egészen felvillamozták. Fölütötte fejét és soha oly tisztán nem nézett körül a világon, mint most. Boldog volt és szabadnak érezte magát. Úgy látta, mintha eddig bilincsbe lett volna verve a lelke, csak most igazi ember. Türelmetlenség gyötörte. Bárcsak lenne már holnap, hogy megtehesse mindezt. Óriási emberrajok vonultak mellette el, különbnek érezte magát valamennyinél. Sőt annyira ragadta az önérzete, hogy betért egy vendéglőbe és sört, meg vajas-kenyeret rendelt magának. Az Éva pénzen fizetett.

Mikor aztán hazafelé indult, titkolta maga előtt, hogy a szíve hevesebben kezd dobogni. Nem, óvatos lesz, ma este semmivel sem árulja el, hogy megváltozott a lelkében. Adja majd a régi, együgyű Janit, annál szörnyűbb lesz a meglepetés holnap.

Ezt a komédiát a szegény fiu nagyon könnyen vitte keresztül. Mikor benyitott a lakásukba, valóban a régi, ügyefogyott Jani volt, csak még komorabb és zárkózottabb volt, mint eddig. Éva már otthon volt és rá se nézett az öccsére. Úgy látszik, hogy jelenete volt a mamával, amelyet az ő jötte szakított meg. Évának mintha kisírva lett volna a szeme is, az édes anyja pedig oly dühösen vagdosta bele a himzőtűt a rámba feszített vászonba, mint annakelőtte, amikor a sok gond gyötörte és kenyér is alig telt vacsorára.

— Te is kódorogsz? — rivall rá az anyja — jobban tennéd, ha valami kereset után látnál. Lopod a napot, mintha isten tudja, hány milliója volna az anyádnak. Ül le és írd meg a cédzulát, nagy betűkkel, hogy jól lássák:

Itt e házban egy hónapos szoba olcsón kiadó. Elég szamárvoltam, hogy hallgattam a kisasszonyra, akinek derogált, hogy szobaurat tartottunk. Fenn az ernyő, nincsen kas. De majd olcsóbban adja ő is.

És gyilkos tekintetet vetett Évára, aki a régi, gunyos mosolylyal állt az ablak mellett, sőt halkan dudolt is magában, úgy, mint azelőtt tette.

Szegény Jani pedig megrettenve látta, hogy az egész drámából az édes anyja csak azt nézi, hogy Éva nem hoz többé pénzt haza. Szeretett volna kifutni a világból és miközben oda ült az asztalhoz és mázolta a kapuba akasztandó czédulát, azt gondolta magában:

— Jó, hogy már nem tart sokáig.

3.

Csatakos, esős reggelre ébredtek. Dermákné jajgatott, hogy a víz befolyt a konyhába. Szidta a házmestert, meg a háziurat. A vízcsöpek csökönys, sűrű kopácsolással tánczoltak a gang gránitján s Éva, nézvén ezt a tánczot, összehuzta a szemöldökét s gondolkodott: már most hogy menjen el, mit vegyen föl?

Jani is nézte az időt: esik. Mintha a lelkébe esett volna, perczről-perczre sulyosodott az érzése. Ma van az a nap, cselekedni kell. De esik az eső, lehet-e ilyenkor cselekedni?

Éva egyet ránt a vállán, ő már határozott. Sötét ruhát vesz föl, kis kalapot. Olyan a szűk elegáns ruhában, mint egy gyászoló királyleány. Csak a keztyűje fehér, melyet, szempilláit hosszan lebecsátva, begombolgatott. Dermákné morogva nézi leánya készülődését s valami olyasfélét mond, mintha kár volna ilyen időben rongálni a drága ruhát.

— Gyere — szól hirtelen Janira, aki összeressen.

— Hová?

— Csak gyere, majd megmondom.

A fiúnak kiszárad a szája padlása.

— Vesztére hi — gondolja magában — de ő remeg, mint a nyárfalevél.

Valami ócska esernyő akadt még, azt fogta és követte Évát.

— Hátha ma ott lesz — mondja ez. De légy bátor, ne sompolyogj úgy oda a portáshoz, hogy koldusnak nézzen. Szolgákkal uras hangon kell beszélni, különben lenéznek.

Mire kiértek az Andrássy-utca, csuron víz volt mind a kettő. Éva habozott. Benyúlt a zsebébe, megnézte a bugyellárisát. Összeránczolt homlokkal habozott, aztán sóhajtván mondta:

— Majd kocsiba ülünk.

Jani mámorosan ült mellette. Tompa kábultság nehezedett az agyára. Egyre noszogatta magát: meg kell lennie. És noha érezte, tudta a gyávaságát, mégis el volt határozva, hogy megteszi, akármennyire gyáva is.

A kocsit megállította az Országház-utca sarkán, onnan küldte Janit.

— Mond neki, hogy itt vagyok s ha lehet, azonnal akarok vele beszélni.

Jani támoilyogva tartott a miniszterium felé. A kapuban nem volt senki — úgy gondolta — akadálytalanul följuhathat az emeletre. De a portás a fülkéjéből rákiáltott:

— Hová megy?

— A Demédy méltóságos ur...

— Nincs itt, ma nem jön.

Jani föllélegzik. De mégsem tudott örülni ezen. Mert már ő is gondolta, hogy elmegy a Demédy lakására, mert az ő dolga fontosabb, mint az Éváé. Ahogy visszabaktatott a kocsihoz, el is határozta magát.

— Nincs ott? — szól rá Éva, aki a fiu gyors visszatértéből következtetett.

— Nincs — mondja az csüggedten.

— A fejevári kapuhoz — kiált Éva a kocsisra és daczos arczzal veti magát hátra.

— Ott lakik? — kérdi Jani remegve.

— Ott.

— És fölmenjek hozzá?

— Nem, majd magam megyek — mondja Éva összeszorított foggal — ostobaság volt, hogy eddig is nem magam mentem.

— Éva — rebegi a fiu, magából kikelve — mit akarsz te még Demédytől?

— Semmit — mondja ez kurtán.

— Éva — szól ismét a fiu — bizd magadat rám, mond meg, mit akarsz, én... én... elvégzem.

Éva nevetett. Kurtán, vérlázító gunyosan. Janinak minden vére az arczába szaladt, szégyen és harag szálotta meg. Hátradült a kocsiban és nem szólt többé semmit, csak azt gondolta:

— Majd nem fogsz te kacagni.

A kocsi megállt és akkor Éva mást gondolt.

— Nem bánom, eredj be te, s mond neki, hogy itt vagyok s ha nem igéri meg, hogy még ma eljön, akkor magam megyek be hozzá. Látod ott azt az egyemeletes, nagy erkélyes házat? ott lakik. Az egész házat lakja.

Jani némán engedelmeskedett. A szive úgy dobogott, hogy csak úgy támoilygott. A kapuban megállott és bambán nézte, hogy be van csukva. Nézte a villamos gombokat is, rémült félelemmel és nem mert hozzányulni. Lopva a kocsi felé nézett, érezte, hogy Éva szeme rajta függ. Kinos sóhajjal megnyomta a gombot, amire rögtön megnyílt a kapu, de csak félig és egy szolgaféle ember állta el a nyílását, úgy kérdezte a kopott fiut:

— Mit akar?

— A méltóságos Demédy urat keresem.

— Nem lehet most beszélni vele.

— Nem — ismétli Jani — hát mikor?

— Ma nem lehet, a méltóságos asszony beteg, nem fogadnak senkit.

Jani nem tudja, mit csináljon. A szolga már be akarja csapni a kaput, de akkor Éva jut eszébe, aki ki-nevette és megembereli magát.

— Tessék csak engem bejelenteni — rebegi bizonytalan hangon — a méltóságos ur egész bizonynyal fogadni fog.

— Nem lehet — szól kurtán a szolga.

— De a méltóságos ur rendelt ide!

A szolga egy pillanatig gondolkodik, aztán kérdi:

— Hogy hívják?

— Dermák János.

— Várjon.

És otthagya a kapualjában, maga pedig lomhán fölczammogott az emeletre.

(Folytatjuk.)

Török közmondások.

Csókolnod kell a kezét, amelyre rá nem üthetsz.

*

Alamizsnát kérni: félgyalázat, megtagadni: egész.

*

A mende-monda sohasem egészen hazug és sohasem egészen igaz.

*

Előbb kösd meg s csak aztán ajánld isten oltalmába számaradat.

Goethe Faustjából.

I. Beavatás.

Lengő árnyak, újra föllebegtek;
 Egykor lelkem hajnal álmai!
 Meszsze ábránd, kellesz még szívemnek?
 S vissza tudlak hozzám váltani?
 Egyre gyűltök. Nos előre, jertek,
 Ti körém szállt köd párázati!
 Felcsap szívem ifjúkori lángja,
 Mert lengéstek bűvös szele járja.
 Köztetek jár sok vidám nap képe,
 S nem egy drága árnyék int nekem,
 Mint agg mondák félig holt zenéje,
 Hí barátság, első szerelem.
 S ujul a seb, a jaj, végig nézve
 Ez utvesztő bódult életem; —
 S szól a jókról, kiket édes perczek
 Tova csaltak tőlem, — s oda vesztek.

Kiknek első énekeim szóltak,
 Nem hallják a löbbi éneket.
 A tolongó hivek elszóródtak,
 Viszszhangjuk rég elszűnt, nem cseneg
 Dalolok az ismeretlen soknak;
 S tapsuktól is vissza döbbenek.
 Hajh, akiknek balzsam volt az ének:
 Szétzilálva bolygnak ők, ha élnek.
 Rég nem érzett sóvárgás huz engem
 E komoly-halk szellemkörbe át;
 A dalt elsuttogva néki zengem,
 Csendes aeolhárfa-szó gyanánt.
 Megrendülök, és előnt a könnyem, —
 E kemény szív lágy-szelidre vált.
 A mim van, azt meszsze tűnve látom;
 S amit vesztek, uj valóra váltom.

II. Juhász-románcz.

Tánczba indul a juhász.
 Gombos, csokros, pánlikás,
 Czipra dolmány rajta.
 Huzza zenész, mind ahány,
 Rugja legény, ropja lány, —
 Ej haj
 Ihaj tyuhaj
 Porzik a hárs alja.
 Hetykén áll be a legény,
 Meglők egy lányt könnyedén
 Könyökével balra.
 Fordul a lány iziben:
 Mi jár a kend esziben?
 Ej haj
 Ihaj tyuhaj
 Tisztesség ez, hallja?

Jobbra-balra forgatag,
 Tánczos párok bomlanak,
 Leng a ruha alja.
 Hevül-pirul legény-lány,
 Tűzzel egymást szorítván
 Ej haj
 Ihaj tyuhaj
 Kézen — csipőn — karba!

Ne oly mohón, mert megárt,
 Legény a lányt, pár a párt
 Csábitgatja, csalja.
 Csalogat már a juhász,
 Meszsze marad zene-táncz,
 Ej haj
 Ihaj tyuhaj
 Meszsze a hárs alja.

Balogh Pál.

Szápáry Pál gróf.

Van a nemes izlésnek egy fajtája, ami már poézis. Ez az alkotó izlés, amely tiszta szépből csinálja a tiszta jót. A leguribb talentum kétségkívül és amit csinál a leguribb mesterség. Nagyon ritka, mert ritka az igazi ur, ritkább, mint amennyi csakugyan van, amennyiben kevesebb az ur, mint ahány annak születik. És akinek megadatott a nemes izlés előkelő adománya, rendszerint megtartja magának: hogy egy szélesebb kör számára fejtsse ki és művészetül érvényesítse, ehhez a poéta ambíciója szükséges. És a poéta még az urnál is ritkább.

Ezen a mi termékeny földünkön termett egy ilyen nagy poéta. Most már benne pihen. Télutó idején halt meg az alkotó izlés legnagyobb magyar poétája, Aczél Béla báró. Java korában ment el. Nagyon sokáig nem dolgozott: de nagyon sokat alkotott. Csupa olyan dolgot, ami nélkül addig meg voltunk, de amelyek nélkül ezután csonka volna ez a nagyváros. Csupa olyan dolgot, amiket csak ő csinálhatott meg, aminthogy a nagy poéták alkotásait se csinálhatta volna senki más, egyedül ők maguk.

Utolsó útjára onnan vitték, ami minden alkotásainak legszebbike. Ravatalát a Park-Clubban állították fel és utána Magyarország e legszebb háza házigazda nélkül maradt.

Ma már van új gazda ottan. Olyan, akit egyértelemmel választottak annak. És erre a választásra igazán büszke lehet a fiatal, szimpatikus szőke gróf, aki csak mostanában hozott maga mellé egy fiatal, szép szőke grófnét. Hogy benne keresték Aczél Béla utódját, bizonyosága annak, hogy benne találták nagy elődje legtöbb kvalitását azok, akik egyaránt ismerték azt is, őt is.

Aczél Béla báró utódja tehát Szápáry Pál gróf lett a Park-Club igazgatói tiszttségében. Oly fiatal és máris — direktor, és mindenki azt mondja, helyes, hogy így van. Jól választottak a Park-Clubban. Az ő dolguk: de künt is az a vélekedés, hogy jól csinálták a dolgot. És künt örülnek rajta, hogy bent szintén szeretik Pál grófot. Mert künt ebben a nagyvárosban igen népszerű Szápáry Pál gróf. A tömeg ösztöne, amely sokszor jó nyomon jár, igen sok szeretetreméltóságot neszelt meg ebben a fiatal mágnásban. A polgár a polgári erények sok nemes gazdagságát sejtette meg benne. Nemcsak azért, mert nincs mágnás, akinek akkora polgári ismeretsege volna, mint neki. De észrevettek sok minden egyebet is. Hogy nincs még egy fiatal mágnás, akit annyszor láttak volna az édesanyja társaságában, mint Pál grófot. És az édesanyja

* Régi, kiváló publicistánk, Balogh Pál, évek óta dolgozik egy új Faust-fordításon; az itt közölt részletek után ítélve nem csak lelkesedéssel, de valódi hivatottsággal is lép a Goethe-fordítók sorába.
 Szerk.

társaságát egyenesen a felesége társasága váltotta fel. Sok van ebben, ami megfogja az emberek szívét és szimpátiáját. És észre kellett venni azt is, hogy ez a fiatal mágnes soha se maradt el onnan, ahol a jótékonyosság a jókra apellált. Részt vett minden jótékony ünnepben, rendezett, közreműködött, agitált és mindezt tette szívesen, vonakodás és érdek nélkül. És hogy a művészetet nemcsak szereti, de érti is, tudják azok, akik az újságírók koncertjén czimbalmozni hallották. De, ha a jótékony cél úgy kívánta, szíveskedett már alkalmi lapot és rendezett bált, bazárt és műkedvelő előadást is.

Hogy az új tisztségéhez megvan a talentuma, megmutatták azok a mulatságok, amelyeket a Park-Clubban már eddig is rendezett: a gyönyörű hangverseny, a rózsabál, amelyen hétezer nyíló róza ontotta az illatot és rózsaszín világítás ontotta a fényt az úri mulatságra. Ez volt a bevezetés.

— Olyan előd után — mondotta Szápáry Pál gróf — amilyen az enyém volt itt, az én munkám könnyű is, nehéz is. Az ut készen van, megvannak az irányjelző táblák is. Azt fogom tenni, amit gondolom, hogy ő is tett volna. Minden clubnak egy a célja elsősorban: hogy virágozzék. Hogy minél többen jöjjenek ide és minél kevesebben hagyják itt. És, hogy akik itt vannak és ide jönnek, minél jobban érezzék magukat. Kapjanak kevés költségért sok szórakozást. Az étkezésben legyen a koszt jó és az ára olcsó; a kényelem legyen teljes és ne űritse ki az erszényt, amibe kerül. Lehesse jól élni, anélkül, hogy tönkre menne belé az ember. Pangás itt a nyáron nem lesz, mert a versenyek tartama alatt lesz ünnepség, szórakozás bőségesen. Szóval azt akarnám, hogy jól érezze itt magát mindenki és minél többen érezzék itt jól magukat.

... A fogatok mind sűrűbben álltak meg a Park-Club rácsos kapuja előtt, noha szitált a langyos tavaszi eső. A hatalmas csarnok pompás bőrkárpói és selyemszöllyei mind sűrűbben kaptak gazdát: pompás toalettek és abszolút jó szabású kabátok érkeztek. Szó sincs róla: a Park-Clubban nem kellemetlen az élet és nem csoda, ha jól érzi magát benne az előkelő társaság.

Sz.

Krónika II.

Pesti dolgok. 3.

— jun. 1.

A cipészem meséli, hogy soha annyi cipőt nem csináltattak, és soha oly kevésnek az árát ki nem fizették nála, mint most. Az emberek mind Párisba tódulnak, ahol cipő is kell, pénz is kell, tehát cipőt csináltatnak, de az árát magukkal viszik. Mégis, a cipészeknek még jó a dolga, mert a cipő árát valamikor csak megkapják, mert a pesti cipő, méltán, európai hírű lévén, a pestiek legalább itthon maradtak adósak az árával. Sokkal rosszabb a dolga az asszonyi ruhák, kalapok, fehérneműk és piperék szállítóinak, kiknek a párisi kiállítás nem neveli, hanem csökkentti az üzletüket, mert az asszonyok örülnek, hogy végre valahára Párisban vásárolhatják, első forrásból, a piperéiket. Alkalmassint úgy lesz, hogy a párisi boltosok már hónapok óta gyűjtik, ami rongy és semmi-ség a nyakukon maradt, hogy vakmerő árakon sózzák rá a hozzájuk tóduló boldog botokudoknak és madagasszoknak, akik Bukarestben vagy Budapesten már gyűjtik a

skalpokat, amiket aranyra váltva lerakjanak a francia génusz oltárára. A mi boltosaink pedig hoppon maradnak.

Hát ez baj — de az asszonyokat is értém, hogy örülnek végre a párisi vásárnak. Mert, bizonyára, nekünk is vannak szép, jó, fényes és nagy választéku üzleteink — de majd valamennyinek megvan az a közös vonása, hogy a fejlődés egy bizonyos fokánál megállapodik, melyen fölül aztán nincs az az óriási kereslet, hogy nagyobb tettekre tudná sarkalni. Ha bizonyos fajtájú angol szöveteiket, amiket Bécsben minden posztós boltban ott találni, Budapesten lehetetlen megkapni, azt még némiképpen értem — olyan kevés vevője akadna, hogy nem érdemes tartani. De ki hinné, hogy aki például jól, könnyen és pontosan záró ruhakapcsot keres, budapesti kellekesnél meg nem találja, s Bécsből kell még az effélét is hozatni? Csinosabb övet vagy övcsattot pedig, amit Bécsben megtalálni minden csipkés vagy szalagos boltban, Budapesten nem találni másutt, mint a 400—1000 százalékra dolgozó diszmű árusoknál, kiknek számára a vevő a bárónál s a bankárnál kezdődik, s olimpiai gőggel nézik le a szegény polgári asszonyt, ha nem hajlandó háromszáz forintot adni egy negyven forintos lámpáért. »Minálunk nem lehet alkudni« — mondják azzal a jupiteri mosolylyal, amelylyel például a kilenczvenhatodiki kiállítás francia pavillonjában *ganz à la Paris* tíz forintot számítottak egy őszi barackért, amit reggel három krajczáron vettek a gyümölcsös kofánál. Hogy a francia vendéglős azokat az ő híres drága barackjait télviz idején vagy tavasszal adja ily drágán, amikor tengeren tulról hozatja s egy ládából talán csak az az egy példány maradt meg épen, melynek árával tehát fedeznie kell az egésznek költségeit: az a mi helyi érdekű francziánkat nem nyugtalanította. Éppigy nem nyugtalanodnak a mi diszmű és nyakkendő árusaink sem, mikor akkora perczentre dolgoznak, hogy ugyancsak nagyot néznének, ha az ő maguk standard of lifeja, például a házbére, a ruházkodása, a gyermekeik nevelése, a cselédek fizetése s a konyhájuk költségvetése is ilyen nagy stilben mozogna. Angol ember, kinek magának is átlag négyszer akkora a jövedelme, mint a magyar-nak, fizethet semmiségekért nagy árakat. A szegény budapesti nem — ami pedig az alkuvást illeti, ez olyan téma, amiről bővebben kell szólni.

Mert a budapesti piacznak szégyene és nyomorusága, hogy a budapesti boltokban általában lehet, s mihelyt lehet, szükséges is alkudni. Iróniák iróniája, hogy e szabály alól éppen a diszműárus boltok a kivételek, holott ez az egyetlen üzlet, melynél alkunak helye lehet, mivel efajta dolgokban az árunak nem a materiáját s előállítási költségét fizeti meg az ember, hanem az ötletét, formáját, az izlését s a szépségét, vagyis az értékük *pretium affectionis*, melynek nagyságát kedvelője és fizetője válogatja. Ezekben a dolgokban tehát dűpeje a közönség a boltos ravasz gőgjének s a többi boltos éhetetlenségének, akik, a legkülönbébbé brancheok, megtürik, hogy az ő üzletáguk finomabb virágait ezek a diszműárus üzletek monopolizálják. De egyenesen gyalázat, hogy alkunak helye van és helye lehet ott, ahol — s ez a legtöbb üzletágban lehetséges — az árunak értéke és piaci s üzleti ára nagyban is, kicsiny-

ben is fillérig pontosan megállapítható. Egy pesti uriaszszony mesélte nekem, hogy mikor először volt valamelyik cseh fürdőben, s a szebbnél-szebb boltokat bejárva, *more patrio* alkudni kezdett, a kereskedők nagy sértődötten nem akartak szóba állni vele, vagy nagyon is szóba állottak, olyan tulságos barátságos módon, melyből nyilvánvaló volt, mennyire sértő tévedésben vannak ama hölgynek társadalmi állása, sőt, hogy úgy mondjam: kenyérkeresete iránt. Mikor ezeket a tapasztalatait egy odavaló ismerősének elpanaszolta, az így magyarázta a dolgot: »Nagysád, azoknak az üzletembereknek a tévedése érthető; az egyik azt hitte, hogy kegyed sérteni akarja őt azzal a föltevés-sel, hogy többet kér, mint amennyi jár neki, vagyis rá akarja szedni a vevőjét — a másik pedig azt hitte, hogy kegyed szivességet kér tőle, mikor kevesebbet kéri a portékát, mint amennyi jár érte, uri asszony pedig nem igen szokott idegen embertől pénzbeli szivességet kérni. Külömben, ha azok a boltosok észrevették volna, hogy kegyed pesti, mingyárt megértették volna, miért alkuszik, mert a pesti üzleteknek és vevőknek átkozottul cigány és kupecz hite van a tisztességes európai napi kereskedelemben!«

A jó isten tudja, ki ebben a hibás. Talán nem is ki, hanem mi; az, tudniillik, hogy a magyarországi kereskedelem nagyjában szatócskodásból és házalásból fejtett s nem tud kivetkezni eredetének hibáiból. Hiszen érdekes megfigyelni, hogy azt a pár régi pesti üzletet, melyeknek eredete még a régi német Pestnek szolid üzleti világába nyúl vissza, az ő szabott áraikért és föltétlen szolidaságukért, mint valami oázisokat, mily kéjes megnyugvással keresi föl a közönség. Ám ezek az üzletek meg betegek az ő konzervatizmusuknak; se a divat, se az igények fejlődésével nem tartanak lépést; nyilván derogál nekik az ilyen hivalkodás. Aminek az a vége, hogy, ha a közönség mégis valami divatosabb vagy ötletesebb dolgot keres, vagy rászorul a diszműárosok uzsorájára, vagy beleveti magát az alkuvásra alapított üzletek forgatagába s a tüdejére s az idegeire bizza, hogy nagyobb baj nélkül kerüljön ki belőle. Aki egy délelőttöt végignéz valamely bécsi- vagy koronaherczeg-utczai szövet- vagy szalagárus boltban, elbámul, mennyi lelki és testi erő s főképp mennyi drága idő pocsékolódik el ebben a szégyenletes cigánykodásban. Férfiember, aki nem tud oly kicsinyes lenni, mint az asszonyok, ne is tegye a lábát ilyen boltba, mert okvetetlen alul marad a boldogtalan segédekkel szemben, kiket az asszonyokkal való ez az állandó háborúság magukat is asszonyosan ravaszszá és kicsinyessé tett. Asszonyok azonban győzik, győzik az üzletemberek is — legfeljebb, hogy egy-egy ilyen délelőtti turnus után a hazatérő asszony aléltan dől a chaiselongue-jára, a segédek pedig, mire önállósítják magukat, mind megérték a Schwartzert és Laufenauer számára. S valami circulus vitiosus lehet e dologban, hogy sehogysen tudunk belőle kimászni. A közönség az üzleteket okolja, az üzletember a közönséget. A közönség rámutat arra, mennyire pártolja a szolid üzletet, az üzletember pedig azt mondja, hogy ez csak néha van így. A közönség azt veti vissza, hogy: lehet, de nem szolgál-

tathatja ki magát a pesti piacznak, mely bántóan figyelmen kívül a vevőközönség igényeivel szemben. Az üzletember meg azt veti vissza, hogy a közönség meg bántóan elfogult. Például Pestnek egyik legkitünőbb és legszolidabb iparos, egy művésznek is beillő asztalos panaszkolta el nekem, hogy volna itt, a pénzetlen Budapesten is, neki való közönség, de ez a közönség mingyárt Bécsbe szalad, mihelyt valami szépet akar. Pedig ez a gyalázatos Bécs nem érdemli meg ezt a kedvezést. »Ugyan hogy volt lelke ilyen silány munkát küldeni ilyen drága pénzen?« — kérdezte egyszer négyszemközt ez az én asztalosom egy ilyen bécsi kollégájától, akivel egy gazdag pesti ur vagy harmincz szobáját butoroztatta be egyszerre. »Hagyja el, a pesti zsidóknak ez is elég jó!« — felelt az ildomos bécsi, s neki van igaza, míg a »pesti zsidó« nem látja át, hogy Bécs csak Bécs számára Bécs, csakugy, mint London csak London, Páris csak Páris számára London vagy Páris, és hogy ezek a nagy a piacok a szegény balkáni botokudok számára külön izléstelen és silány dolgokat gyártanak, mert ezeknek, szegényeknek, ilyen kell, s az igazán szép és finom dolgot sem méltányolni, sem megfizetni nem tudják.

Sok józan és éppen nem chauvin kereskedőnk azt tartja, hogy mind e bajon s általában a magyar ipar és kereskedelem kérdésén csakis a külön vámterület segíthetne. A természetes fejlődést, hogy a kereskedő nevelje a közönséget s a közönség a kereskedőt, megakasztja az osztrák beavatkozás. Enélkül már rég szolidak volnánk, így bizony csak cigányok maradunk.

Cicerone.

Krónika III.

Zarzuela az elárverezett flottáról.

SZEMÉLYEK:

ELSŐ HIDALGÓ.

MÁSODIK HIDALGÓ.

— Történik Madridban. —

ELSŐ HIDALGÓ (*Lili*):

Óh hányszor nem jutott eszembe
A hosszú hadjárat alatt,
Hogy a mi flottánk vajmi gyenge
S a korral sajnos nem halad!

MÁSODIK HIDALGÓ:

Magam is gyakran álmodoztam,
Flottánk, hogy újra nagy leszen,
De ha a hajók közt csupa rossz van,
Hogyan segíthetünk ezen?
Itt más megoldás nincs, mint ez ni:
A sok siralmas, rossz hajót...

EGYÜTT:

El fogjuk árverezni, árverezni
Bár erre még példa sohse vót.

ELSŐ HIDALGÓ:

Ne piruljon el azér
Nincsen abba szégyen!

MÁSODIK HIDALGÓ:

De a flotta kérem, kérem
Egy garast sem ér!

ELSŐ HIDALGÓ (*Kis szökevény*):

Bármit mond a történelem,
Szebb a multunk, mint a jelen.
Voltunk urak a tengeren,
Ilyen idő több nem terem.
Hosszu ideig volt nekünk
Sok mindenféle szigetünk,
Ámde oda a régi fény
Mért is ment a spanyol, szegény,
A-a-merikába, Amerikába, Amerikába?
Miért nem volt őneki Kuba,
Mint minden másoknak Hekuba?

MÁSODIK HIDALGÓ (*Magyar Nép dal*):

Sok év előtt hajóra szállva,
A zajló oceánon át
A nagy Kolumbus fölfedezte
A rejtélyes Amerikát.
S most emiatt flottánk virágít
Olcsón elárverezni kell —
Ha ezt Kolumbusz tudta volna,
Dehogy fedezte volna fel!

ELSŐ HIDALGÓ (*Lili*):

Emlékeinket fölujtani,
Uram, ez balgatag dolog,
Mindenki tudja jól, hogy egyszer
Nagyok valánk mi spanyolok.
Inkább feledjük, hogy reánk vert
A becsstelen yankee-sereg...
Amit az ember elfelejtett,
Az mintha nem is történt volna meg!

MÁSODIK HIDALGÓ (*Nap és Hold*):

Vigan dudál a portugál
Mindegy neki ha rossz, ha jó,
Ám, a spanyol busan danol,
Mert az övé sok rossz hajó.

ELSŐ HIDALGÓ (*Czigánybáró*):

Jer Hidalgó, adj kezet,
Vagy nyerünk vagy veszünk,
Az idő elérkezett
Árverezni kezdünk.

MÁSODIK HIDALGÓ (*Gésák*):

Ez lesz a gyönyörű szép szcczéna, oh szcczéna, oh szcczéna,
Ha árverez majd sok hiéna, hiéna, hiéna!

EGYÜTT (*Magyar nép dal*):

Ez a flotta eladó,
Majd megveszi a zsidó.
A zsidónak nem adjuk
Inkább magunknak tartjuk.

ELSŐ HIDALGÓ (*Boccaccio*):

Ha van néhány fregattod
S tied néhány naszád,
Ne hidd, hogy ez több, mint elég
Megvédni a hazát.
Flottád gondját viseljed,
Különben tönkremegy
Ez oly világos, oly szilárd,
Akár az egyszeregy.
Különben tönkremegy és
A vége. árverés.

MÁSODIK HIDALGÓ (*The Bowry*):

Egykor hordta az óceán,
Most Madridnak a piacán
Fekszik a korvett, a fregátt,
Mint a rossz nadrág, rossz kabát,
Mint a rossz kalap, rossz cipő
Jutányos áron megvehető,
Ám ez senkit sem érdekel,
Sajnos senkinek se kell.

EGYÜTT:

A flotta, a flotta,
A flottánk óh jaj, senkinek se kell,
A flottát, a flottát
Még tán ingyen sem viszik el!

— A függöny a két Hidalgó nyakába borul. —

Incubus.

Gyermekkori emlékek.

Irta: PAUL BOURGET.

I.

... Valamennyi gyermekkori emlékem közül legizgatóbb az, amit most el fogok mondani. Az élettapasztalás ma bizonyos megragadó fénykörbe vonja, s a szívnek az a drámája, melynek akkor tanuja voltam, anélkül hogy bármit is értettem volna belőle, ma, hosszú évek után, a misztérium nehéz és tragikus költészetét kelti fel bennem. Képzőtehetségem azonban már akkor, abban a régmúlt időben is, igen jól ki volt fejlődve, mert rögtön megéreztem, hogy itt misztériumról volt szó. Tizenháromeves iskolás fiu voltam, s ártatlan álmodozásomban hogyan juthattam volna bizonyos érzelmek tudatára? Szinte meglep, hogy ártatlanságom daczára megsejtettem azt, amit éppen megsejtettem. S később, visszaemlékezve arra, hogy milyen szimpla gyerek voltam, gyakran feltámadt a gondolat: lám, a természet azoknak, kiket a szenvedélyek leírására kiszemelt, valami koraérett intuitív képességet ad, valami ösztönfélét a fájdalom megismerésére, ami korukat és gondolatkörüket meghaladja.

Tizenhárom éves voltam akkor, s nagyatyámmal, aki régi ügyvéd volt és nagyanyámmal egy kis városkában laktam Franciaország középső vidékén. Árva voltam s így az öreg-szülők gondoskodtak nevelésemről. Most is úgy látom a városkát mint akkor, mikor mint nyírottfejű fiúcska, iskolástáskával a hátamon, az apóval együtt négyszer napjában tettem meg az utat házunktól a kollegiumig, s a kollégiumtól a házunkig. Magas hegyek lánczának utolsó szeme volt az a hegy, melynek oldalában házunk épült. A város utczái mind lejtőn feküdtek. Hegyes kavicsokkal voltak kikövezve, s ugyancsak kinlódtam, hogy cipőm fatalpával a kemény téli hónapokban el ne csuszszam. Keskeny, girbe-görbe utcák voltak, mintegy védekezve az északi szél ellen, mely a hóborította hegyekről egyenesen lesüvöltött s úgy metszette az arcot, akár a borotva. Ugyanezért a fekete kőből való magas házak szorosan egymáshoz voltak építve. Istenem! Milyen szomorú és hideg volt ez a város! Es mégis, az én városom, az egyetlen, ahol nem vagyok idegen, nem vagyok az a közönyös átutazó, aki nem kívánczik oda vissza. Igen, az én városom, lelkemnek része. Sötét síkatorainak nincs az a fordulója, ahol fel ne támadna előttem valamely férfi vagy asszony alakja, mely belenyult lelki életem történetébe, jöllehet legtöbbnek sejtelve se volt róla.

Amikor e sorokat írom, arra a férfir gondolok, aki tizenhárom éves koromban képzeletem világában a legnagyobb

szerepet játszott, s aki erről bizonyára semmit se tudott. Körülbelül harmincz esztendő férfi volt, a mult évben jött Párizsból, hogy elfoglaljon egy olyan hivatalt, mely az ifjú képzeletnek bizonyára nem elég romantikus. M. de Norry tanácsos volt a prefekturánál. Igaz, hogy abban az időben, a második császárság elején, a közigazgatási hivatalnokok jobbra a magasabb körökből kerültek ki. Az új rendszer ebben erős támaszt látott, s magához vonzotta a legelőkelőbb családok fiatal sarjait. Ma már értem, hogy naiv csodálatom az elegáns tanácsossal szemben tulajdonképpen előrelátás volt. Elmondtam már, hogy Párizsból jött, s első benyomásomat erről a városról az ő útján kaptam. Magas, szikár ember volt, szép fekete szemekkel, melyek szendén és szinte bársonyos fényvel tűntek ki a felette sápadt arcából. Talán ez a halványság döbbsített meg, mikor először jött nagyapámhoz látogatába; vagy talán az az ellentét, mely az élvek emberének fonyadt színe, s a körülöttem élő vidéki alakok pirospozsgás arca közt szinte szembeszökő volt. Vagy talán más, de egyébként nem tulságosan különös sajátosságai voltak? Vannak azonban gyermekek, kiknek komplikált megfigyelésük van s akik előtt semmi se egyszerű. Így mindjárt az első találkozásnál észrevettem, hogy M. de Norry balkezének kisujján olyan gyűrűt hordott, amilyent még sohase láttam: két egymásba fonódó kigyót ábrázolt s mindegyik kigyónak zafírból volt a feje. Megfigyeltem azt is, hogy a cipője finom s a fehérneműje friss volt. Valóban, még egy negyedszázad után is érzem zsebkendőjének friss és könnyed illatát, s most is hallom nagyatyám hangját, amikor az imént eltávozott tanácsosról nagyanyámhoz gunyos mosolylyal így szól:

— Ideküldték a banditák ezt a virágszálat. Csakhogy a fiatal ember hiába fogja itt eltölteni az idejét... Valószínűleg R... ideája volt őt idehozni. Csakhogy ami asszonyaink nem mennek ám lépre...

Nem magyarázhatnám meg annak a kifejezésnek valódi brutálitását, s még ma is Tamás vagyok abban, hogy az 1859-ben szereplő belügyminiszterben olyan pókoki s egyuttal naiv gondolat támadhatott volna, hogy valami professzionátus nőcsábítót küldjön a mi vidékünkre, s ilyen módon nyerje meg az asszonyi közvéleményt az új rendszer részére. Hiszen erre elég volt, ha a trafikokat s a vörös szalagokat okosan osztották ki. Nagyapám rejtélyes magyarázata érdekesebbé tette M. de Norry különös egyéniségét, úgy, hogy a jövevény iránt még szenvedélyesebben érdeklődtem. Kik voltak azok a »banditák«, akikről a nagyapó olyan kirívó megvetéssel beszélt, s akik állítólag ideküldték M. de Norryt; és vajjon miért?... Hogy keveredett ebbe a dologba R..., az innen elszármazott ügyvéd, hajdan szintén hive a juliusi monarchiának, épügy, mint nagyapám, aki azóta hadilábon áll vele s a miniszterrel.

Ha nem csüngtem volna a tizenhároméves kor képzeletének teljes erejével ezeken az első benyomásokon, talán az a tragédia, amiről szólok, észrevétlenül elsuhan melletttem, s ha csendes gyermek vagyok s nem ütközöm a gyenge lábakat sebző rögökbe, talán férfikoromban az életem boldogabb s kevésbé agyongyötört lett volna. De meg volt írva a sors könyvében, hogy a bűnös érzelmek poézise már időnek előtte, ifjan s a vidéki magányban táruljanak fel előtttem. Lássuk, hogy miként történt.

II.

Az öreg városka egyik régi házában laktunk, a második emeleten. Tudja isten, hogy milyen időben épülhetett ez a ház, annyi bizonyos, hogy sok stilszerű nem volt rajta. A szobák magasak voltak, s a ház végében nagyon szép s igen nagy kert terült el, melyet az első emeleti lakóval közösen használtunk. Réal Ferencznek hívták ezt az urat, egyike volt annak a három vagy négy

nagybirtokosnak, kiről a kis emberek nagy tisztelettel rebesgették, hogy »milliomos«, s aki jól megtermett voltában, járásában, köszöntésében, nevetésében és beszédjében jómódu embernek mutatkozott. Ha ma, az idők messzeségén át szemem elé idézem széles, nagyvonású arcát, kurtára nyírott rőt pofaszakállal két oldalán, ravaszul és gunyosan villogó sárgás szemét és petyhüdtlen lelőgő döllyős ajkait, tisztában vagyok azzal, hogy a vidéki faragatlanok bevégzett típusát ismertem meg benne, melynek csak három szenvedélye van: a vadászat, a terített asztal s a pénzeszsák. Nem érem fel észszel, hogy kaphatott ez a tuskó olyan gyenge virágszál asszonyt, aki oly csinos és finom volt, amilyen rut és esetlen a férfi. A régi banális história: az uzsorából s a nemzeti javak összevásárlásából meggazdagodott család fia elveszi egy nemes, de tönkrement család leányát. Réálné atyai részről Visigniers-leány volt, azokból a Visigniers-kból, kiknek romban heverő várkastélya még ma is egyik nevezetessége ennek a vidéknek. Ebből a frigyből, melyet a nagyzó Réal bizonyára brutális plebejusi gőgből akart, egy kis leányka született, aki négy évvel volt idősebb nálamnál, anyjára hasonlító ennivaló gyermek s gyermekéveim alatt természetes játszópajtásom. Nehány év óta azonban alig láttam. Arisztokrata módra nevelték valamelyik jönevű kolostorban, ami nagyapámat, kiben mint Lajos Fülöp a polgárkirály egyik bámulójában még mindig voltak némi voltaire-i előítéletek, arra a rejtélyes kijelentésre ösztönözte:

— Ha ez a tökfilkó Réal azt akarná, hogy a felesége rossz utra térjen, nem cselekedhetnék másképp... Szerencséje volt, hogy ezt a leányt kapta. Ez volt az anyjának a meentsvára... S most, ime, hiuságból beadja a Sacré-Coeurbe... Majd meglátjátok, mi fog történni... Mint elhagyatott boldogtalan asszony, szintén beleveti magát az új rendszer karjaiba. Ez szinte elképzelhetetlen... Milyen kedves teremtes pedig! Kár érte, kár!...

Hányszor jutottak eszembe ezek a szavak, ha ahelyett, hogy a feladataimat végeztem volna, a függöny mögé elrejtőzve kilestem az ablakon a kedves Réal asszony után — a másik neve Margit volt — amint könyvvel a kezében a kerti út finom homokján sétált. Láttam természetének körvonalait, melyek harminczötéves kora dacára enyhék és üdék maradtak. Finom profilja érdekesen vált ki nyáron a zöld levelek és virágok közül; ősszel pedig a hervadó lombok érdekes hátterül kínálkoztak. Hajának aranselyme szinte kiragyogott a kerti kalap alól. Kezével, melynek fehérsége áttört a csipkés félkeztükűk feketeségén, hol kinyitotta, hol becsukta a könyvet. Keskeny lábcskáit, a lépések üteme szerint, ki-ki bukkantak a ruha szegélye alól. Olykor feltekintett a könyvről, elnézett az eget beszegélyező hegyek csipkéire, áttekintett a kert falán, ahol a szellő az örökzöld repkény leveleit ringatta. Én pedig egyre nagyapám mondását hajtogattam magamban, s habár semmit sem értettem belőle, mégis sejtettem, hogy valami veszély fenyegeti ezt az ideális, édes fejecskét s azok a szavak, amelyek hol komikusan és közönségesen, hol pedig részvételtjesen hangzottak, szüntelen ott motoszkáltak a fejemben: — *Rossz utra térjen?* Valamelyik unokaöcsémről hallottam egyszer, hogy rossz utra tért. Beállt a dragonyosokhoz közkatónának!... *A rendszer?* Mi köze van annak a kicsike asszonynak a rendszerhez?... *Kár érte, kár!* Ez a felkiáltás mély szánalmat keltett bennem, mely felfoghatatlan módon az anyáról átháramlott a leányára, a csinos Izabellára, kivel annyit futkostam a kerti utak fövényén, mielőtt még az atya hiusága, melyet a szabadgondolkodású öreg ügyvéd annyira rosszált, be nem börtönözte a kolostor falai közé. S amikor viszsztatértem munkámhoz, ettől a két ember felett lebegő misztikus veszélytől való félelem annyira erőt vett rajtam, hogy legjobban szerettem volna sirva fakadni.

III.

A napot, melyen gyermeki figyelő eszem annak a férfinak a képét, ki már az első látásra oly erős benyomást keltett bennem, összekötötte az én távollevő kis barátnőm boldogtalanul házas anyjával — ma már nem tudom biztosan meghatározni. Nagyon természetes, hogy M. de Norry, mint hivatalnok ember, a város előkelőségeivel érintkezett s így gyakori megfordulása a mi házukban, ahol nagyapám, Larcher Gáspár mester és Réal Ferencz — két szintén kiváló férfi — lakott, bizonyára szintén nem tűnt volna fel, ha a derék nagyapó, aki úgy látszik nem vigyázta meg eléggé értelmének időelőtti fejlődését, nem élt volna megint egy meggondolatlan kifejezéssel. Ugy délután négy óra tájban lehetett, amikor sétánkról hazajöttünk. Aznap nem kellett iskolába mennem. Tehát vagy vasárnap, vagy valamelyik csütörtöki napon volt, 1859. őszén. Kapunk előtt kocsi állott, melyet azonnal megismertem. Kétkerekű buggy volt, az egyetlen a városban, az én csodált emberem kocsija. Hosszuszőrű poney volt elébe fogva, olyan fajta, amelyet a mi hegyi lovaink között nem találni. Nagycsontu, széles mellű állat volt, kurta fekete lábakkal az almásszürke test alatt. Sörényét rövidre nyírták, s a fényes szerszámon itt-ott ezüstös grófi korona ragyogott. Mondhatom, hogy a ló épugy csodálatra ragadott, mint az ember. Vagy talán inkább a kettős csodálat egybefolyt, amint a fiatal embert láttam könnyű kocsijában a fürge poneyt komoly, hosszú léptekre szorítva. Olybá vettem, mint Phaetont Ovidius Metamorphosisában, amit akkoriban fordítottam, ki a nap székerével járja be kicsi városunk kavicsos utait. Alighogy a térnek tulsó végéről észrevettem a fogatot, mindjárt felkiáltottam:

— De hisz ez a M. de Norry kocsija!...

— Hol van? — kérde nagyapó, kinek látása már akkor gyöngülni kezdett.

— Ott ni, a házuk kapuja előtt.

— Ah! — folytatá nagyapám — hát ma is eljött, már megint meglátogatja!...

Többet nem szólt. De a hang, amivel az előbbi szavakat mintegy önmagához intézte, oly különös volt, hogy szinte megdermedtem. Nem kellett megkérdezniem tőle, hogy ki az a valaki, akit a csudálatos lónak a gazdája »már megint« meglátogat. Tegnap délután, ugyanebben az időben, az iskolából hazajövet szintén láttam M. de Norryt, amint ezuttal gyalogszerrel házuk felé tartott. Láttam bemenni s látogatása csak Réálnének szólhatott, mert nagyanyámhoz nem ment fel. De hát miért érdekelte ennyire ez a két egymásután való látogatás az én nagyapámat? A hangja elváltozott, arca hirtelen elborult, szinte durván tartott vissza a továbbmenéstől s mintegy megkővülve állott meg a poney előtt, mely hosszú ideig rostokolhatott már e helyütt, mert nyugtalanságában a talajban széles lyukat vert ki patkójával s a kocsis is neki-
vetve lábát a földnek, úgy állott előtte, mint akit a várakozás tétlensége megfagyasztott. Ez a kép, megvilágítva a novemberi napnyugta sűrű alkonyatával, még ma is szemem előtt van s látom a kis rózsákat, mik a ló fülén megrezzennek, valahányszor az állat nagy fejével bólogat, látom nagyapó magas alakját, amint a tágas kapun besurran s engem maga után vonsoz és újra feltámad bennem az akkori sejtetem, hogy Réálné és M. de Norry között vagy már történt, vagy pedig történni fog olyas valami, ami őt szerfelett boszantotta.

IV.

De mi az? Mi lehetne az? Amikor ma érett férfikoromban gyermeki érzéseim félhomályát vizsgálni próbálok, két biztos és egyuttal ellentmondó dolgot kell konstatalnom: egyik részről teljes tudatlanságomat a való élet dolgaiban; másrészről azt a zavart, amibe olyan szavak

hoztak miknek értelmét tulajdonképpen nem is lett volna szabad felfognom. Nagyapám nem mondta, hogy M. de Norry udvarol Réálnének, se azt, hogy szerelmes belé. És mégis én csak ezt értettem ki belőlük. Hogy lehetett ez? Milyen bűvös ígézet szállhatta meg képzeletemet, hogy felismertem a szerelem érzését, mely akkoriban nem jelentett számomra mást, mint valami nagyon káprázatos, meghatározhatatlan felindulást? Nem tudom. De biztosan tudom azt, hogy soha életemben még nem éreztem ekkora lelki háboruságot. Az emésztő kíváncsiság láza fogott el, ijedelmes mohósággal akartam megtudni, hogy mit érez M. de Norry Réálné iránt és viszont. A zavar, a láz s az ijedelem legközelebbi eredménye az volt, hogy az iskolában rossz osztályzatokat kaptam, mert ahelyett, hogy feladataimat a régi módon szorgalmasan megcsináltam volna, egynéhány héten keresztül azzal foglalkoztam, hogy a leggyerekesebb és leghaszontalanabb módon leskelődtem. Hol valami ürügy alatt félbehagytam a latin fordítást, hogy négy lépcsőt is átugrálva lejussak a ház elé megnézni, vajjon ott van-e a kapunál a buggy s a feketelábu, almásszürke poney; hol meg az ablak rácsaihoz nyomtam homlokomat, hogy meglássam, ott sétál-e a kertben Réálné. Ezek a séták pedig mind gyakoribbakká váltak, mindinkább hosszabbra nyúltak, jöllehet az előrehaladott évad naponta kevesebb kellemességgel szolgált. A fiatal asszony nem vitt többé magával könyvet. Finom, keskeny vállaira kásmir sál volt vetve; hajadon fővel, keresztbe font karokkal járkált, lábai beleakadtak az elsárgult levelekbe, miket a szél olykor megemelintett körülötte, s verőfényes időben gyakran megesett, hogy az aranszínű levelek egyike, fájáról lehullva, ott kerengett, tánczolt a napsugarakban, míg végre halkán leereszkedett a szép asszony aranszöke fejére. Ő mindebből semmit se látott, gondolataiba volt elmerülve, melyeknek megismerésére szinte fizikailag éheztem.

(Vége következik.)

Krónika IV.

Gefkin.

— máj. 30.

Gefkin Jefimovics Ávrámról aligha lesz szó még egyszer, mert ámbátor csak tizenöt évi deportációra ítélték, Szibériából nem igen szoktak visszatérni az emberek, vagy ha mégis visszatérnek, rendesen elmegy a kedvök attól, hogy a világsajtót újlag foglalkoztassák. De noha az ujságok nem igen fogják többé emlegetni, ez a név maradandó lesz, s a történetírás, mely, mint az enyészet, föléje kerekedik minden földi dolgoknak, II. Miklós czárról szólván, jobban fenn fog akadni ennek a páriának a nevéen, mint azon a sokat kommentált tényen, hogy a világbéke nagy eszméjét a trónról II. Miklós czár mondotta ki először. II. Miklós czár kétségen kívül nagy uralkodó, de minél nagyobb és nemesebb valamely históriai alak, életének történetéből a hisztorikust leginkább az a fejezet fogja érdekelni, amely többé vagy kevésbé D'Enghien herczeg megöletésének nehezen érthető epizódjára emlékeztet. A hosszú kormányzatokra, idő folytán, többnyire ráborul valami árnyék; ilyen árnyék II. Miklós czár történetében a Gefkin Ávrám neve. Az első árnyék. Vajon a legutolsó-e?

*

Gefkin Jefimovics Ávrám azt cselekedte, hogy dühbe gurulván egy törvényszéki ítélet hallatára, mérges kis cikket irt, amelyet aztán több ezer példányban kinyomatott, hogy ingyen kedveskedjék vele Pétervár szegényeinek. A cikkben elmondta, hogy mi hozta dühbe. Szávics Misát három esztendei fegyházra ítélték, mert elkeseredésében elvert egy uzsorás őrnagyot, aki a vánkosit is elliczítáltatta s hajléktalanná tette őt és családját. Ezt az ítéletet Gefkin Ávrám fellázítónak találta; egyet gondolt s elhatározta, hogy e dolog miatt meg fogja interpellálni magát az atyuskát, a czárt. Egy kicsit vastagon fogott a pennája. Így aposztrofálta t. i. a hatalmas uralkodót:

»Atyuska, minden oroszok rabszolgatartója, kérlek, adj egy kis szobát a szegény Szávics Misa elárvult családjának! Neked nagy palotád van Péterváron, Peterhofban, Gacsínán, Moszkvában, Kievben, Karszkoje-Szeloban, Teodoziában s Isten tudja még hol. Neked ezerszámba áll üres szobád, míg mi tizedmagunkkal hálunk egy ronda oduban, ahol a nyomoruság még gyermekkorunkban megöli erkölcsi érzékünket. Te kitartasz néhány ezer léhütőt, nekünk arra se jut keserves keresetünkből, hogy embermódra éljünk. Ó, atyuska, te nem tudod, milyen mélységes megalázása az emberi méltóságnak, mikor nap-nap után kiéhezve, fogcsikorgatva járunk embertársaink között! A szegény ember sorsa: dolgozni másokért s aztán elpusztulni. Neki nem jut ki az élet örömeiből, csak a gyötrelmeiből. Ha megházasodik, nem lehet boldog; mert még csak egy jó napot se szerezhethet a családjának. Az elnyomottak és elhagyottak millióinak nehéz sóhajtása száll az ég felé: irgalmas Isten, tekints le szenvedéseinkre és könyörülj meg rajtunk!«

Hát biz ez bolond beszéd és ha a pétervári törvényszék felségsértést látott benne, a pétervári törvényszéknek bizonyára igaza volt. Az is tagadhatatlan, hogy a cikk nem minden tendenzia nélkül emlegeti a »léhütők«-et, Gefkin Ávrám tehát osztályok ellen is izgatott. Mindez a társadalmi rendbe ütköző dolog és kétségtelen, hogy Gefkin Ávrámot el kellett ítélni. És mégis, ki olvashatja meglepetés nélkül, hogy ezt a belletrista lázítót a czár egyenes utasítására, *határozott kívánságára* ítélték el?!

*

Nincsenek többé királyok — hirdeti Jules Lemaître *Királyok* című szép regényében — s ez a szó »uralkodó« immáron nonszensz. Az egyes, akinek akarata szab törvényeket, végzést, életet vagy halált, békét vagy háborút — a történelemé. A fejedelem ma már nem parancsoló, csak végrehajtója annak, amit a massa és a dolgok rendje diktál neki; egy magas állású tisztviselő, akinek nincsenek kiváltságai, csak igen terhes kötelességei. Csupa jólelkű, részvevő szívű, nemes szándékkal teljes s azért sajnálatra méltó ember ül a trónokon, akik épp úgy igyekeznek, dolgoznak, csalódnak és vergődnek, mint az alacsony sorban élők, akik épp oly szentimentálisan érzők és épp oly tehetetlenek az emberi nyomorusággal szemben, mint mi magunk, s akiknek minden jó szándéka, amelylyel az általános inségen enyhíteni akarnak, megtörik a dolgok fatalizmusán s a massa értelmetlenségén. A régi vérség-

nél és neveltetésüknél fogva a legfinomabb lelkű emberek közöttünk, épp azért a legkönyörületesebb szívűek is; ugyanez okoknál fogva tudatában vannak minden nagy feladatuknak, s nem unottan czipelik ezek terhét, ellenkezőleg önfeláldozással, kényelmük, hajlandóságaik, vágyaik, néha egész énjük megtagadásával szentelik életüket királyi kötelességeiknek. De mert akaratuknak még több a korlátja, mint a miénknek, tenni nem tehetnek többet, csak többet szenvednek, mint más.

Mindenki ismeri a példákat, amelyek igazat adnak ennek a föltevésnek. Mig a köztársaságokban jobbára tolvajbandák vagy a jobbik esetben érdekszövetkezetek osztoznak ha nem is »hatalmon«, de a kormányzás feladataival járó előnyökön, kétségtelen, hogy a trónokat (kivált az igaziakat) világszerte nemes törekvések foglalták el, nem egyéni ambíciók s nem önző, tirannusi hajlandóságok. Mindnyájan ráismerünk Lemaître fantasztikus regényének nemes alakjaira; mindnyájan láttunk királyt, aki sorra látogatta a kolerában haldoklókat, királyt, aki rémitő csapások sulya alatt csak fejedelmi kötelességeinek élt, királyt, aki egy jobb kor, ma még meg nem született emberek érdekében, meg akarta mozditani a hegyeket. Az utóbbi épp az volt, akihez a Gefkin vakmerő sorai szóltak. És, különös, eddigelé épp ő, az egyetlen »abszolút« uralkodó, illusztrálta a legszínesebben a Lemaître tételét, attól fogva, hogy a trónra lépése után való napon a koronázás áldozatait, a massa falánksága miatt elveszett szegény emberi állatokat siratta, egészen addig a nevezetes napig, amikor a világbéke nagy felkiáltó jelével lepte meg a civilizált emberiséget. (A finnekkal ugyan egy kicsit ridegen bánt ekközben, de e tekintetben talán nem ő volt rideg, hanem a státusz-rezón.) Mily fordulat ama nagy szinpadi meglepetés óta! Ez az újabb meglepetés, hogy a Tiborcz módra kesergő Gefkin nem talált nála kegyelmet, sőt olyan haragot keltett benne, mely kifejezésében veszedelmesen hasonlít az irgalom nélkül való, nyers igazságtalansághoz, egyszerre ráczáfol a Lemaître optimizmusára: mintha mégis volnának királyok.

*

Vagy ezt a színváltozást olyanforma kiábrándulás előzte meg, aminő elődjéé lehetett, mikor megtudta, hogy atyját meggyilkolták, azt a czárt, aki az alkotmányt már ott rejtegette a fiókjában?! Az értelmetlen massa olyan sok akadályt gördített útjába, annyiszor huzott keresztet számítására, oly sűrűn tette lehetetlenné legnemesebb szándékait, hogy végképpen elhagyta a türelme, vagy legalább is igazság-érzetének, hajlandóságainak, szánalmának sőt idegeinek ellenére, szükségesnek látta példát statuálni?! Mindez kiszámíthatatlan. Csak egy bizonyos, az, hogy elbizakodottságunkban egy kicsit korán pszihologizáltunk. Ha időnkint le is vetik a katonai diszt s olyan angol szövetet öltenek magukra, amilyenben mi járunk, közel nem igen eresztenek magukhoz, s azért egyelőre még nem látunk be a királyok lelkébe.

Bojtorján.

INNEN-ONNAN.

*** **Hollán Ernő.** Cincinnatus az eke szarva mellől állott a közügyek élére és sikerrel vezette őket; megjegyzendő azonban, hogy a közügyek ekkor még nem ösmerték sem Justinianust, sem Smith Ádámot. Hajdan az állami szolgálatok akaratot, becsületességet és bátorságot jelentettek, ma speciális tudás, politikai raffinement és opportunitás szükséges hozzájuk. A viszony itt is körülbelül ugyanaz, mint a régi módi és a mai háboruk között, ott a nyers erő, itt a taktika dönt. Ez a magyarázata, hogy egy olyan széles látókörű, nagy akaratú, bátor és becsületes auto-didakta, mint az elhunyt Hollán Ernő, nem állta meg igazán helyét a közügynél és nem állta meg helyét a katonaságnál. Vitéz és vakmerő volt, kitűnő hazafi és prima katona, de sokkal univerzálisabb elme, semhogy a speciális tudományban, az új század e jelentős faktorában, elsőrangú lehetett volna. Fél pálya az ő két államtitkársága: a hadügyi és a közlekedésügyi, abba maradt karrier, a hány csaknem mindannyi naturalistáé. Élete azonban így is szép volt, közele-tünk talán utolsó *von picke auf karriérje*. Ma már, ahol a politika vagy a bureau kohójából fakadnak az államférfiak, nem tudna érvényesülni az, aki csak erőt és született tudást reprezentál. A jó katona ma őrmestert, a jó közjogász journalistát, comparativusban kortest jelent. Jól élt, mert megelőzte korát, rosszul, mert nem tudott haladni vele, de mindkét esetben megmutatta, hogy derék ember, becsületes katona és igazmondó államférfi volt. Sokkal több tulajdonság, mint amennyi a mai kor gyermekeinek rugékonyságához szükséges.

* * *

⊙ **Bródy Zsigmond jutalomdíja.** A mitológiai Érisz óta, akinek almája tudvalevőleg igen sok viszálykodásnak lőn okozója, sikerültebb tréfát senkise eszelt ki Bródy Zsigmondnál, az ismert alapítónál, aki amilyen zárkozott, hallgatag alakja a főrendiháznak, a magánéletben ép oly kedélyes ember lehet. Ez a bőkezű adakozó, aki valószínűleg régi haragosa az akadémiának, egy szép napon elhatározta, hogy megfogja tánczoltatni a tudós testületet, s e célból egy háromezer forintos alapítványt tett, annak a publicistának a számára, *akit az akadémia a jutalomra legérdemesebbnek talál.* Mikor az újságok bejelentették a világnak e legujabb adományt, senki se gyanította, hogy mi rejlik az alapítványhoz kötött feltétel alatt, az alapító azonban annál inkább mosolyoghatott, ismervén a magyar tudományos világot, s ennek főgyülekező helyét: az akadémiát. Ennek a nyolczszáz tagu testületnek ugyanis van mindenféle tagja: rendes, rendkívüli, tiszteletbeli és levelező, nyelvész és matematikus, kálvinista és kopt keresztény, csak éppen olyan tagja nincs, aki nem politizál. Már most hogy egyezték meg az a tizenkét-féle párthoz vagy frakcióhoz tartozó nyolczszáz ember az onegy jutalmazandónak személyében? A publicistát — mint bölcsen mondták a napokban — lehetetlen irányától elválasztani; hol legyen hát az a levante, akinek az iránya mind a tizenkét-féle politikusként tetszenék? És kiderült, hogy ámbátor a világ már sok mindenféle fajta halandót látott, anya olyat még nem szült, aki Bródy Zsigmond háromezer forintját elnyerhesse. Persze ez csak sok viszontagság után derült ki. Egy bizottságnak hét vagy kilencz tagja egyesegyedül abba öszült bele, hogy hónapokig töprengett: hol lelhetne egy posszibilis jelöltet? Ékesen szóló, megrázó, szivettépő indokolásokat készítettek, de ki az a gáncs nélkül való lovag, akit a pléniummal elfogadtatni lehetséges volna?! A plénium nem ért egyet semmiféle indokolással, s egyszerűen leszavaz minden jelöltet. Leszavazná magát Széchenyi Istvánt is, nem is szólva arról, hogy milyen impozáns többséggel utasítaná vissza Bródy Zsigmondot!

Ezenközben néhányszor alaposan hajbakaptak a tudós urak, s immáron elérkeztünk oda, hogy holnap-holnapután az akadémiában is megkezdődnek a politikai párbajok. Jó Ballagi Aladár egész nap célba lö, logaritmusok közt megöszült, agg matematikusok vivni tanulnak. Valami jó léleknek eszébe jutott, hogy Bródy Zsigmond talán még segíthetne a dolgon. Ha megváltoztatná a föltételeket, vagy ha pláne olyan kegyes akarna lenni, s visszavenné a háromezer forintját! De a jókedvű adakozóban nincsen könyörület. Azok lármázhatnak, marakodhatnak, akár meg is fojthatják egymást: hidegen, némán mosolyog a szfinx. És mit tesz Isten? Nemcsak hogy mulat a pénzéért, de — minthogy világ végeztéig nem fognak találni jelöltet, akinek a plénium megszavazná a jutalmat — még a pénze is megmarad neki. Évek hosszú, ádáz tusája után, hogy végre békesség legyen, s kölcsönös megegyezéssel eleget tegyenek a közóhajnak, az alapítvány vissza fog folyni oda, ahonnan került, s Érisz, miután sikerült összeveszitenie az egész világot, még meg is eheti az almáját.

* * *

♣ **Nóták.** Igen szép, meleghangú újdonságokat irtak a magyar lapok arról, mint hallgatta Krieghammer báró a Hungáriában a cigány-muzsikát. Magyar nótákat játszott a banda és a közös hadügyminiszter tetszéssel hallgatta a hol vig, hol meg busongó nótákat, sőt még sajátfejlőleg bólingatott is melléje. Vadulj szittya, nincs már semmi hiba a magyar szabadságon, mert magyar nóta mellett mulat az osztrák-magyar hadügyminiszter. A kegyelmes szemeivel is hunyorított, sőt a kegyelmes fejével is bólingatott hozzá. Tudja isten, talán tánczra is kerekedett volna, ha egy kicsit nem volnának már öregek a lábai ilyesmihez ő exczellenciájának. Olvasom a nagybetűs újdonságokat és szinte érzem, mint bizsereg át a hazán a nemes lelkesedés: a mi nótánk mellett iszogatót a közös hadügyminiszter. Krieghammer báró katona, tehát nem politikus, de ha nem volna katona azt kellene hinnem, ő a legügyesebb politikus a kollégái között. Mert lám Kállay Benjámín hasztalan szónokolt egy óra hosszat, mégis végig huztak a hátán az újságok, miközben a delegáció a vállára rakta a nehéz bankókkal tömött batyut: ellenben a hadügyminiszter egy kukkot se szólt, csak egy kis cigány-muzsikát hallgatott, megbólintván rá kétszer-háromszor a fejét és a milliókon felül még a közlekedés is feléje viharzik. Érdekes náczió volnánk mi szittya-kuruczok, és a bécsi miniszterek tanulhatnának a Krieghammer esetéből. Jövőre ha majd jön a százmilliók követelés: itt a recept, mit kell cselekedni. Se szónoklat, se kapacitálás, hanem tessék elfáradni egy-egy népesebb vendéglőbe, és ahány nagykövetelésű közös miniszter van, huzasson a fülébe egy-egy bus magyar hallgatót. Golu-chowszky csücsörítse füttyre a száját, a hadügyminiszter meg, hiszen van neki, verje össze a sarkantyuját taktusosan és ezzel tökéletesen rendben van a dolog. Nemcsak a milliókat kapják meg simán, kapnak még fáklásmenetet is.

* * *

† **Gallifet, a vashordáju.** A vitéz Gallifet elbirta a kardvágásokat és az ágyubömbölést, de nem birta el Jules Lemaître urat. Otthagytá a politikát, mint akinek csak most jut eszébe, hogy hátralevő napjait kellemesebben is eltöltheti. Ez alkalomból megírják róla a francia lapok, hogy vashordák vannak a bordái. Merész lovaglások, csaták annyi nyomot hagytak a csontrendszerén, hogy vassal kellett pótolni, kívülről. Van egy vashátgerincze, abból ölelő karokként bordák ágaznak ki; a hátán kettéoszlik a vasgerincz, meghajlik egy csuklón és a térde mögött végződik, támogatva a cömecsontját. A térdén vasgyűrű van. Ha nagyon siet, valósággal csörömpöl az öreg. S ha unokáit meglátogatja, ilyenféle családi jelenetek játszódnak le:

Gallifet (térdeire veszi egyik unokáját): Nézz ide, Toto: nagypapa kivessi a fogát. Látod?

Toto: Látom.

Gallifet: Most nézz ide: nagypapa kihuzza a bordáit, mert aludni akar. Látod?

Toto (növekvő csodálattal): Látom.

Gallifet: Nagypapa benyul a gallérja mögé és kihuzza a hátát, így. És most lefekszik a divánra. És ha lármáznai fogsz, elverlek a hátgerinczemmel. Érted?

Toto: Érttem. (A nagypapa elalszik.)

Tata: Te, Toto! Talán még lehet kihuzni valamit a nagypapából.

Toto: Próbáljuk meg. (Lezsavarják az orrát.)

Tata: Ez nagyszerű. Nagypapának műorra van. (Leveszik a parókáját. Mit szólnál hozzá, ha nagypapának le lehetne venni a lábát? (Lezsavarják): És a kezét.

Toto: Pompás! De csitt, jön valaki!

Szobalány: Jesszus Mária, már megint! Nagysága kérem, a gyerekek megint szétszedték az öreg nagyságos urat!

A mama (besiet): Borzasztó kölykök! Hát nem megmondtam, hogy nem szabad lestrófolni a nagypapát?! (Meggveri őket.)

Szobalány: Majd fog haragudni, ha fölébred! Ma különben is rossz kedve van, mert reggel a ballábát srófoltuk fel előbb!

* * *

***. A repülő bosnyákok.** Budapest humorát ez idő szerint a bosnyák deputáció, természetesen nem sua sponte, adja. Ez a bizottság a kidobások rekordját eddig el nem ért magaslatra emelte. Megjelenik ő felsége előtt, nem bocsátják be; megjelenik a miniszterelnök előtt, ismét ajtót mutatnak neki; elmegy a külügyi- és a többi miniszterhez, ismét keserű ajtómutatás a sorsa. Szomoru hivatását a főváros egyéb részein is gyakorolja: a színházakban ijedve húzódnak tőle az emberek, mert a keleti tisztaság a persa sah látogatása óta odíózus, a villamoson hamar leeresztik előttük a megtelt táblát, mert az utasok a bosnyák közbiztonság által éppen nincsenek elragadtatva; példájukat követik a szállodák, vendéglők és kávéházak, amelyek szintén nem igen hisznek az ilyen torzonborz társaság gentlemanságában. Számküszöttek gyanánt vándorolnak hát széles Budapesten és megpróbálják, hátha legalább egy embert sikerül fogniok, aki fogadja őket. De nem, minden ajtó zárva marad s az egész magyar metropolisban nincs ember, aki meghallgatná őket. Így hát céltalanul bolyonganak, zsebükben a petícióval, amelyre senki se kíváncsi. Haza is mennének talán, de azt sem merik. Teringettét! odahaza dobják ki majd őket csak igazán!

* * *

***. A lélek fotográfusa.** Egy tudós professzor föltalálta a lélek fotográfálását. Kiderítette, hogy az ember testét, erős optikai eszközökkel megfigyelhető, kisugárzás veszi körül, amelyből az agy szellemi képességeire lehet következtetni. Ha ezt kép rögzíti meg, a lélek fotográfiáját kapjuk meg. Kétségtelenül nevezetes fölfedezés, mert a fekete lelkek alkonyát jelenti. Ezen túl a pályázatokhoz, akár a kishirdetések házassági ajánlataihoz ilyen fajta fotográfiákat kell majd mellékelni, s jaj annak a pályázónak, akinek a lelke sötétes színekben játszik. Mi több, a fotográfia elégséges lesz arra, hogy a rendőrség még elkövetésük előtt megakadályozza a bűntetteket. Bejön valaki a fotográfushoz és azt mondja neki: kérek egy kabinet-felvételt. A fotográfus beállítja a lencsét, a neki asszisztáló rendőrtiszt pedig azonnal meglátja, hogy a legnagyobb gazemberek egyike ül a gép előtt. Se szó, se beszéd, elfogja a derék látogatót és viszi a börtönbe. Természetes, hogy az emberiség ugyancsak vigyázni fog a fotográfus előtt, aki viszont nem győzi majd ajánlani:

— Kérek barátságos lelket!

De hogy a fényképezsek mihamar tönkre fognak menni, azt a világ mai romlottságára való tekintettel nem nehéz megjósolni.

† **A lézengő ritter.** Egy bronzbaöntött lipiczai ménen sokáig ült Ujpesten egy bronzemberke. Ujpestenek egyáltalán sok olyan átmeneti szobra van a Beschorner-gyár révén, mint aminő Savoyai Eugén volt, aki nem kellett Zentának, s aki ezért a bronzöntőde kerítése mögül nézte a világot Ujpesten. Most végre helyet talált a lézengő ritter. Miután egyideig Róna József kertjében lézengett, elvitték a Műcsarnok elé. Ott is lézengett, mignem gondjaiba vette az öntő. Most Budára megyen Eugén, megvette a király. A várpalota előtt fog állani a hányatott lovag, s bizonyára minden erejéből azon lesz, hogy képviselje azt a pontot, amelyben a dinasztia, a hadsereg és a nemzet szimpátiája oly szépen találkozik. S hogy szépen találkozik, ez a Róna érdeme, akinek ez a legszebb munkája. Kemény marokkal megmintázott monumentum, erő és mégis a grácia gondolatát ébreszti a nézőben. Szerencsés gondolat volt megvásárolni, amit egyébként Róna legjelesebb kollégái sürgettek a kormánytól.

* * *

† **»Nápolyt látni és meghalni.«** A most megnyílt Nápoly-körkép riktó plakátján ezzel a mondással csalogatja a közönséget. Ez talán az első eset, hogy valamely vállalat a fizető publikumot ez árnyékvilágból való távozásra szólítja fel, de ha beválik, bizonyára követni fogják példáját a többi körképek. Jövőre talán már gyönyörködhetünk is a következő körkép-reklámokban:

MOSZKVA-KÖRKÉP.

Tekintsd meg Moszkvát és üssön meg a guta!

Vagy:

CHICAGO-KÖRKÉP.

Nézd meg Chicagót és pukkadj meg!

Sőt részemről teljesen el vagyok készülve a Nápoly-körkép új hirdetéseire, amelyek ilyenek lesznek:

NÁPOLY-KÖRKÉP.

»Nápolyt látni és meghalni!«

Buffet.

!! A közönség számára elsőrendű hálottaskamráról gondoskodva van!!

Fa- és érczkoporsók nagy választékban.

Entreprise-ügynökség a házban.

* * *

† **Ö Bob apó.** Nem méltóztattak észrevenni, hogy amióta az afrikai köztársaságok lobogójától elpártolt a harci szerencse, egyetlen bur generálisról se derült ki többé, hogy tulajdonképpen idegenben élő hazánkfi? Sőt amint az angolok előbbre nyomultak, úgy kezdett tért foglalni az angolbarátság is mindenféle és immár megesik, hogy Roberts generálisról »Bob apó« néven igen szimpátikus nyilatkozatok esnek különféle asztaltársaságoknál. Ugy első pillantásra nem valami szép és egyáltalában nem lovagias dolognak látszik ez a hangulatváltozás: pedig tessék elhinni, nem is olyan csunya és nem is olyan lovagiatlan. A győzelem varázsa nagy, és a diadal mindig vonzó, mert az erő koszorúja. És az erő szép dolog, ha mindjárt tulerő is. Természetes tulajdonsága, hogy imponál és nincs mit röstelleni rajta, ha érezzük, hogy imponál. A szabadság bukása szomoru és lehangelő, de nem szabad elfelejteni, hogy nemcsak a burok harcoltak itt a szabadságért, az angolok is a maguk fajrokonainak szabadságáért harcoltak, akiknek Krüger épp oly makacsul vonakodott jogokat adni, mint amilyen hősieen küzdött népe a maga jogaiért. Az angolok diadalával körül-

belül annyi elnyomott szabadul fel, mint amennyi elnyomó veszíti hatalmát. A szabadság mérlege rosszabbra nem hibban, mert egy állam csak addig érdemi meg a szabadságot, amíg azt tiszteletben tartja. Kétségen felül áll, hogy az angol uralom alatt a transvali buroknak nem lesz olyan rossz dolguk, mint volt a burok uralma alatt a transsvali angoloknak, akiket idegenekül közöcsített ki és polgári jogok nélkül való életre kényszerített a bur félcivilizáció. Nem tisztán a maguk szabadságáért harcoltak hát a burok, hanem az uralmuk kizárólagosságáért is, amint hogy nem pusztán az aranybányáért mentek tűzbe az angolok, hanem egy csomó elnyomott szabadságért is. A bur követség megérdemelte az ünneplést, de megérdemli az angol követség is, és amint érthető volt a győztes burok iránt való lelkesedés, nincs mit röstellkedni a győztes angolok iránt való szimpátián sem.

SZÍNHÁZ.

A mintaférj. A Vigszínház nem röstelt átvenni egy darabot a szinkörtől — ez arra vall, hogy a Vigszínház demokratikusan gondolkodik s hogy az eredeti francia termés oly silány, hogy Párizsban nem találnak már semmi újat, amit megszerezni érdemes volna. A Valabrègue darabja könnyű és kellemes, a disznóságai nem olyan tolatkodók, struktúrájában megtalálni a francia bohózatnak azt a matematikus precizitását, amely ennek a műfajnak a művészi értékét megadja. Rekkenő hőségben valamikor az ilyen darab nagyon vonzotta a publikumot, most bizony már ez a hatása is kissé elkopott. A színészek kitűnően játszá.

IRODALOM.

Amerikáról.

Tul a tengeren. Tanulmányok és karczolatok. Győr, 1900. — *Amerikáról.* A philadelphiai nemzetközi keresk. kongresszus és kiállítás alkalmából. Győr, 1900. Mindkettőt írta: Szávay Gyula.

Az utleírások legtöbbje felett Coóper Fennimore szelleme lebeg. Az utazók nagyobbik hányadát mintha a derék Vadölő és a ravasz Börharisnya — gyermekkorunk e szeretett barátai — inspirálnák és ezért van, hogy noha az utleírás, mint műfaj, a legérdekesebbek közé tartozik, az utirajz, mint irodalmi termék, vajmi diskreditált hitelű árucikk a könyvpiacpon. Mert mélységesen benne gyökeredzik ugyan mindegyikünkben a kíváncsiság megismereni az idegen világokat, az az ösztön, amely gyermekkorunkban annyi gyönyörűség forrásává tette Robinson Crusoe történetét, mint a mienktől elűt viszonyok után való nostalgia végigkísér egész életutunkon: utazni mindnyájunk előtt a földi élvezetek egyik legelsőjének tűnik fel; de ime az utleírások visszaélnék jóhiszeműségünkkel és ezzel elriasztanak maguktól. Azzal a törekvésükkel, hogy minél jobban kielégítsék az érdekesség vágyát, azt érik el, hogy mindenekefelett gyanusakká válunk és minél izgalmasabb a kaland, annál kevésbé vagyunk hajlandók a hatása alá bocsátkozni. Maradnak a tisztán ethnografiai könyvek, amelyekről távol áll a gyanu, hogy vétenének az igazság ellen, de egyszersmind távol marad az érdekesség is, amivel hozzákapszolódnának figyelmünkhöz, mert ha a Fidsi-szigetek benszülőtteinek temetési szertartásai igen hasznos adatok is Herbert Spencernek a vallási öntudat evolúciójának a megmagyarázására, — a közönséges olvasó kíváncsiságát ugyancsak kevésbé izgatják.

Mindezt azért idézzük emlékezetbe, hogy annál igazabb relieffel tűnjének ki! Szávay Gyula utleírásának érényei. A kalandos érdekesség és az adathalmazó alaposág között szerencsésen eltalálva az érdeklődéshez szóló igazságot: így pályázik Szávay Gyula az olvasó elismerésére. Mint a magyar kereskedelmi kamarák kiküldöttje tiz hetet töltött Amerikában, meglátott egy csomó karakterisztikus jelenséget, összegyűjtött egy halom praktikus tapasztalatot, és most, miután a magyar érdekeket képviselte a philadelphiai kereskedelmi kongresszuson, ismertette és védve a hazai viszonyokat, folytatja ezt a munkát a könyvek eszközeivel, ismertette és tanulság okáért elemezve az amerikai állapotokat. Két könyvben számol be az úvilágban tett észleletekről. Az egyik szorosán szakszerű és a kereskedelmi kongresszus tárgyalásainak van szentelve; a másik általánosabb tárgyú, az amerikai életviszonyok ismertetésére szolgál; de tanulságos és érdekes mind a kettő. Amaz, a szakszerűség jegye alatt bővelkedik az egyetemes szempontokban, emez, az általános körü, tele van tényekkel és adatokkal, és a tárgy önmagában való gazdagságát megszerzi az érdekesség tekintetéből, hogy mindkettőn végigvonul a hazai viszonyok szemmel tartása.

Utí emlékek gyűjteménye Szávay Gyula két könyve, de a feldolgozás módja valósággal propaganda-szerűvé teszi. Szávay Gyula nemcsak az utazó kíváncsiságával, hanem a nemzetgazda hasznosító érzékével szedte magába a tengeren-tuli intenzív élet benyomásait és ha az eleven szemű író elemező tehetségével fölfedi az amerikai élet mechanizmusát, a figyelő nemzetgazda elméjével egyszersmind nyomban értékesíteni igyekszik tanulmányozásának eredményeit a magyar érdekek számára. És az általános felvilágosítások keretében mi magyarok, akiknek terményeivel az amerikai buza ellen kell küzdenünk a legerősebben, sok particularis oktatást találhatunk Szávay Gyula könyveiben. Világot derít egy sereg siker titkára, felhívja a figyelmet a szervezkedések olyan módjaira, amik a mi társadalmunk számára még az ismeretlenség méhében szunnyadnak és a viszonyok összevetéséből egy csomó consequentiát tud levonni.

És tanulni jó, habár nem mindig kellemes is. Szávay Gyula könyveire azonban nem illik reá ez a megszorítás. Kifogástalanul élvezetes társalgó. Mindig egyszerű és természetes, és közben, ahol hely van reá és ahol nem zökent ki a tárgyalásból: elmés. Könnyen, frissen és pretensió nélkül adja a szót és szerencsésen, egy-egy találó anekdotával, sikerült képpel tud jellemezni — gyakran a satyra irányában, de mindig az igazságnak hódolva. Annaira gazdag és annyira hasznos ez a két könyv, hogy nagyobb lármát kellene csapni körülötte, mint amennyire történik, hogy a közönség ezután annyira feléje forduljon az érdeklődésével, amennyire megérdemli, — ez pedig nem csekélység. X.

A magyar irodalom kis tükre. Irta: Beöthy Zsolt. Az Athenaeum kiadása. — Beöthy Zsolt könyve immár második kiadását érte meg; nyilván ritka dolog az irodalomtörténetírás mesgyéjén. A javított kiadásban Beöthy Zsolt barátainak ugyanolyan öröme teltet, mint az elsőben: pontosságra törekvő, becsületesen megirt, mondhatjuk: jóhiszemű munka, amelynek csak az a fogyatéka, hogy javarészt visszafelé, azaz a multa tekint, s így a jövőt nem egészen tisztán látja. Vagy talán nem akarja látni? Ne firtassuk, elégedjünk meg vele, hogy a maga terén haladást jelent és az egész irodalomtörténetírást szintén valamelyest előmozdította.

A század büne. Irta: Rodrigues Ottolengui. — Arról a bünről szól e regény, mely talán valamennyi bün között a legnagyobb, az apák bünéről, akik házasságon kívül született

gyermekikkel szemben nem ismerik el magukat szülőknek, és a bűnben fogamzott, bűnben élt szerencsétlen elpusztul. A regény az Athenaeum Olvasótára nyolczadik évfolyamának XV. és XVI. köteteként jelent meg.

Magyarország őstörténetéről jelent meg ujabban egy jeles mű. A jó tollú és erős ítéletű történettudós, dr. Borovszky Samu írta. A népvándorlás történetéről szól, de azért magyar tárgyú könyv, hiszen a népvándorlás minden hulláma átvonult a mi hazánk földjén. Borovszky husz év óta foglalkozik a népvándorlás történetével, melyről számos tanulmánya jelent meg hazai és külföldi szakfolyóiratokban. Önálló kutatásait összefoglalva, átdolgozva s új tanulmányokkal kibővítve adta most közre e kötetben, mely a Nagy Képes Világtörténet (szerkeszti Marczali Henrik) IV. kötete. Nagy szeretettel merül egyes kiválóbb alakok rajzolásába, és eikerül is neki könyvét nemcsak a korok, hanem az egyének eleven rajzával is élénkké, vonzóvá s kedves olvasmányává tenni. A kötet csaknem el van árasztva illusztrációkkal; ezek közt is igen sok a magyar vonatkozású. Megemlítjük, hogy az egész nagy vállalat 12 kötet lesz. Egy kötet ára diszkötésben 8 frt. Kapható — részletfizetésre is — a kiadó Révai Testvéreknél (Budapest, VIII., Üllői-ut 18.) s bármely hazai könyvkereskedésben.

HETI POSTA.

Egy öreg magyar urnő. Teljes tisztelettel csak annyit vagyunk bátrak megjegyezni, hogy a szóban forgó novella egy lengyel írónő műve. Ezek után azt hisszük kegyes lesz véleményét megváltoztatni.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Selyem-blousok 2 frt 40 krtól

feljebb — 4 méter! postabér és vámmentesen szállítva! Minták postarordultával küldetnek; nemkülönben fekete, fehér és színes »Henneberg-selyem« 45 krtól 14 frt 65 krig méterenkint. 6

Henneberg G. selyemgyárai (cs. és k. udv. szállító) Zürichben

Kiss József összes költeményei

Első olcsó kiadás. Ára bérmentve küldve 1 frt 60 kr.

Megrendelhető A HÉT kiadóhivatalában.

A nő szépség ápolására, fentartására és emelésére leginkább ajánlhatjuk Bantler Ödön kitűnő hírnévnek örvendő Szt-Miklós gyógyszer-tára (Temesvár) által előállított kozmetikai szereit, melyek mentesek minden károsan ható anyagtól és mint számtalan esetben beigazoltatott, meglepő sikerrel és teljes meglepéssel használják az egész országban. Bővebbet a hirdetési rovatban.

Egger-mellpasztilla gyorsan és biztosan hat köhögéskor, rekedtségnél és elnyálkásodásnál. Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában. Doboza 50 kr. és 1 frt. (Próbadoz 25 kr.) Bővebbet a hirdetési rovatban.

Kriván János előnyösen ismert világosi gyógyszerész kitűnő és teljesen ártalmatlan szépítő szereket készít: Benzoe tej-crémet, hattyu-poudret, benzoe tejszappant. Az előkelő hölgy-világ ezeket már s sok elismeréssel tüntette ki és használatukat terjeszti.

SZÉNÁSSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

párisi és lyoni selyemgyári raktára, Budapest, IV., Bécsi-utca 4.

Raktárunkon található a legszebb és legnagyobb választék divatos selymek, csipkék és szalagok, valamint gyöngyfülbevalók, pontlaci ruhák és poulac kelmékből. Fekete, fehér és színes selymek 85 krtól 14 frtig. Foulard-, Pongis- és Satin Liberty-selymek 65 krtól kezdve. Angol mosóselyem 80 cm. szélességben 1'25 krtól kezdve. — Mintákkal kívánatra készségeggel szolgálunk.

Royal szálloda. Budapest.

A főváros leglátogatottabb étterme.

Esténként az elite-közönség és a művészvilág találkozó helye.

Minden este cigány-zenekar.

Smidt Károly, igazgató.

Kurczl & Tsa
Photozinkografiai műintézet
készíti a legjobb
Clichéket
mindennemű
nyomtatványhoz
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca-13

Michelstädter S. E. és F.

Váci-utca 3. sz. Budapest Erzsébet-körút 15. sz.

... Legnagyobb czipőraktár ...

Czipők csak a legjobb anyagból, a legegánsabb alakban, a legolcsóbb árban.

Egyedüli készítője a gomb, fűzés és csugn nélküli

Triumph-czipőnek

mely egy érintéssel fel- és lehúzható.

Vidéki rendelések pontosan eszközöltetnek. Rendelésnél elég egy jól illő ócska czipő beküldése.

OSZTÁLY-SORSJEGYEK

bevásárlásánál, tessék felkeresni

osztálysorsjegy-árúdamat,

melyben már számtalan kisebb-nagyobb nyereményt fizettem ki.

Legnagyobb diszkrétció!

Figyelmes kiszolgálás!

Csekély költség-felszámítás!

..... Nyereményjegyzéket, játéktervezetet bárkinek szívesen küld:

FRIEDMANN HENRIK

magyar kir. szabad. osztálysorsjegyek elárúsítója
Budapest, VII., Király-utcza 29. sz.

Hol keressük
a legjobb
arczport?

Kérjük a
Müller J. L.
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznők kedvelt arczporát, mely
egy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb;
kiváló szahemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen
ártalmatlannak találtatott. Mint piperezser nélkülözhetlen, az arczbőr-
nek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás
szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártal-
mas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz
bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail
pouderrel« lesz behintve.

Kapható a gyárosnál **MÜLLER J. L.** Egy tégely 1 frt 60 kr.

császári és királyi udvari szállító
illatszer- és piperezsappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

ERDÉLYI

csász. és kir. udvari fényképész.

IV., Ujvilág-utcza 2.

a Kossuth Lajos-utcza sarkán.

.. FIOK MŰTEREM: ..

V., Erzsébet-tér 18. sz.

Fényképfelvétel iz-
léses, művészi ki-
vételben

~~~~~

Külön osztály:

külső, házonkívüli
fényképfelvételre.

NEW-YORK

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG,

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztosítottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1899. évi üzleti jelentésből:

Aktívák összege	1.166 millió korona
Évi bevétel	258 » »
1899-ben a bizt.-nak kifizetett	109 » »
1899-ben kötött új üzletek összege	998 » »
Tiszta fölösleg 1899 végén	204 » »
Az 1899-ben a biztosítottaknak kifizetett nyeremény- osztalékok összege	

14 millió koronára rugott.

A New-York a művelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A New-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállítás napjától fogva.

Referenciák Magyarországon:

Magyar Általános Hitelbank. Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám

(New-York palota).

Magyar királyi
államvasutak.

Osztrák-magyar-német-
alföldi - angol személy-
forgalom.

A magyar kir. államvasutak
igazgatóságától vett értesítés
szerint fentemlített forgalomban
f. évi május 1-én új személy-
dijszabás lépett életbe, mely
szerint azonban a budapest-
londoni forgalomban ez idő
szerint érvényes közvetlen men-
net- és podgyász-viteldíjak vál-
tozatlanul fennmaradnak.

Ezen dijszabás a magy. kir.
államvasutak dijszabás elárúsító
irodájában Budapesten (VI. ker.,
Csengery-utcza 33., II. emelet)
1 márká 50 fillérért kapható.
Budapest, 1900. május hó.

Az igazgatóság.

(Utánnymás nem díjazatik.)

Szép, tiszta, üde arczbőrt ér el mindenki a

JUNO-KENŐCS (kéz- és arczenőcs)

használatával.

Higany- és ólomvegyületeket, sem egyéb mérges
alkatrészeket nem tartalmaz, miért is

teljesen ártalmatlan.

Biztosan és gyorsan távolít el szeplőt, májfoltot, pörse-
néket (vimmerli), bőratkákat (mitessert), bőrhámlást, nap-
égetést, arczverességet stb. I. sz. tégely 1 kor. (50 kr.)
A hozzávaló **JUNO-SZAPPAN** 60 fillér (30 kr.)

JUNO-KENŐCS II. számu még finomabb és hatá-
sosabb, mint az I. sz.

Tégelye 2 korona (1 forint).

A hozzávaló folyékony **JUNO-SZAPPAN** 80 fl. (40 kr.)

JUNO -puder, (fehér, rózsá és krém színű) 1 doboz 1 korona (50 kr.)
-fogpaszta, szappan nélkül ... .. 1 korona (50 kr.)
-fogszájviz ... .. egy üveg 60 fillér (30 kr.)

JUNO-HAJFESTŐSZER. (Chromatique de Juno.)

Tökéletesen ártalmatlan szer ősz vagy vörös hajzatnak (bajusz, szakáll) szőke, barna vagy fekete
természetes színre való kényelmes és állandó festésére. A vele festett haj sem mosás által, sem
gőzfürdőben nem hagyja színét.

A használati utasítás szoros betartása mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva.

Kapható szőke, barna vagy fekete színben. Egy tok ára 4 korona.

Fenti szerek nagyszerű hatását az elismerő- és köszönő-levelek ezrei igazolják.

Kapható a nagyobb gyógyszerertárakban.

Direkte megrendelhető: **BANTLER ÖDÖN** »Szent-Miklós« gyógyszerertára
Temesvár, Király-utcza 9.

Tessék határozottan Bantler-féle temesvári Juno készítményeket kérni és rendelni.

MENYASSZONYI

Saját készítményü

KELENGYÉK.

Férfi fehérneműek és csecsemő kelengyék a legjobb minőségben

SCHÜLLER FERENCZ-nél
Budapest, IV. ker., Koronaherczeg-utcza 6-ik szám.

Pécsi tejcsarnok.

Üzletmegnyitási jelentés!

Tisztelettel értesítjük budapesti fogyasztóinkat és a n. é. közönséget, hogy Budapesten,

VII., Erzsébet-körut 32-ik sz. alatt

elárutási telepet nyitottunk, hol naponta frissen érkező teavaj és különleges sajtermékeink kicsinyben is árusítatnak.

Naponta frissen érkező teavaj kilója 3 kor. 20 fill.	Többszö- rösen kitün- tetett pécsi csemege-sajt ezüst cso- magolásban drbja 30 f.	Trappista-sajt 1 kilós darabban 2 korona.	Vörös czimkéjű Imperial-sajt drbja 30 fill., kék cimkéjű 20 fillér.	Pikáns-sajt ezüst cso- magolásban, drbja 12 fillér. Kiváló jó ízű.

Lőfegyverek, revolverek és töltények.

... Olasz vivőszerek főraktára. ...

... Bel- és külföldi rendjelek és érdemjelek ...

Árjegyzéket

kívánatra ingyen és
bérmentve küldünk.

Legjobb egyenruhák,
legszebb diszöltönyök,
legolcsóbb libériák

Tiller Mór és Társa

cs. és kir. udv. szállítóknaál

BUDAPEST,

Károly-laktanya.

Háló-, étkező- és buffet-kocsik közlekedése

a magyar kir. államvasutak vonalain.

Érvényes 1900. évi május hó 1-től kezdve.

Háló-kocsik.

Budapest kel. p.-udv.: Bécsbe indul L/m. Bruckon át éjjel 10 óra 45 p.-kor, Bécsbe érk. reg. 6 ó. 20 p.-kor. Bécsből ind. éjjel 10 órakor, Budapestre érk. reg. 6 ó. 40 p. — Brassóba ind. este 9 ó. 15 p., Brassóba érk. d. u. 2 ó. 9 p. Brassóból ind. d. u. 2 ó. 45 p., Budapestre érk. reg. 7 ó. 50 p. — Bukarestbe Arad, Piski, Predealon át ind. d. u. 2 ó. 15 p., Predealra érk. reg. 6 ó. 26 p., Bukarestbe d. e. 11 óra 10 p.-kor. Bukarestből ind. d. u. 5 óra 40 p., Predealról este 9 óra 12 p.-kor, Budapestre érk. d. u. 1 ó. 10 p. — Piskire ind. éjjel 10 órakor, Piskire érk. d. e. 10 óra 56 p.-kor. Piskiről ind. d. u. 4 ó. 12 p.-kor, Budapestre érk. reggel 6 ó. 10 p.-kor. — Fiuméba Dobovár, Zágrábon át indul d. u. 3 órakor, Fiuméba érk. reg. 6 ó. 20 p., Fiuméből ind. este 6 órakor, Budapestre érk. reg. 8 ó. 40 p. — Zágrábba Dombovárán át ind. este 8 ó. 30 p., Zágrábba érk. d. e. 9 ó. 19 p. Zágrábból indul este 7 ó. 39 p., Budapestre érk. reggel 8 óra 20 p.-kor. — Iglóra Kassán át indul este 8 órakor, Kassáról reg. 6 óra 22 p.-kor, Iglóra érk. reggel 8 óra 31 perc. Iglóról indul este 8 ó. 4 p.-kor, Kassáról éjjel 10 óra 40 perc. Budapestre érk. reggel 8 óra 15 perc. — Csorbára Kassán át indul éjjel 10 ó. 40 p., Kassáról éjjel 4 ó. 34 p., Csorbára érk. reggel 7 ó. 40 p. Csorbáról indul éjjel 9 órakor, Kassáról éjjel 12 ó. 35 p., Budapestre érk. reg. 6 ó. 55 p. — Máram.-Szigetre Szolnok, Debreczenen át indul este 7 óra 5 perc. Máram.-Szigetre érk. d. e. 9 óra 50 perc. Máram.-Szigetről indul d. u. 3 ó. 39 p.-kor, Budapestre érk. reggel 5 ó. 45 perc. — Konstantinápolyba indul d. u. 2 óra 40 p.-kor, Konstantinápolyba érk. reg. 6 óra 32 p., Konstantinápolyból indul este 8 ó. 15 p., Budapestre érk. d. u. 1 ó. 5 p.-kor.

Budapest nyug. p.-udv.: Bécsbe indul Marcheggén át éjjel 9 óra 35 perc. Bécsbe érk. reggel 6 óra 35 perc. Bécsből indul éjjel 10 óra 45 perc. Budapestre érk. reg. 6 óra 50 perc. — Bukarestbe Temesvár, Verciorován át indul d. u. 2 óra 30 perc. Verciorovára érk. éjjel 1 óra 20 p.-kor, Bukarestbe d. e. 11 óra 40 perc. Bukarestből indul d. u. 5 óra 55 perc. Verciorováról éjjel 2 óra 18 perc. Budapestre érk. d. u. 1 óra 25 perc. — Temesvárra indul éjjel 10 óra 10 p.-kor, Szegedről éjjel 1 óra 47 p.-kor, Temesvárra érk. reg. 5 óra 28 perc. Temesvárról indul éjjel 9 óra 25 perc. Budapestre érk. reggel 7 óra 15 perc.

A háló-kocsi pótjegyek árai.

Budapest kel. p.-udv.: Bécs vagy viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. — Brassó vagy viszont I. oszt. 14 kor. 40 fill., II. oszt. 10 kor. 80 fill. Kolozsvár vagy viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 korona 20 fill. Kolozsvár-Brassó v. viszont nappal I. oszt. 4 kor. 80 fill., II. oszt. 3 kor. 60 fill. — Bukarest v. viszont I. oszt. 17 kor. 40 fill. Predeal v. viszont I. oszt. 14 kor. 40 fill., Brassó v. viszont I. oszt. 14 kor. 40 fill., II. oszt. 10 kor. 80 fill. Arad v. viszont nappal I. oszt. 4 kor. 80 fill., II. oszt. 3 kor. 60 fill. Piski v. viszont I. oszt. 9 korona 60 fill., II. oszt. 7 korona 20 fill. Arad-Bukarest v. viszont I. oszt. 13 kor. 60 fill. Arad-Predeal v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill. Arad-Brassó v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. — Fiume v. viszont I. oszt. 12 korona, II. oszt. 9 korona. Zágráb vagy viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. Zágráb vagy viszont nappal I. oszt. 4 kor. 80 fill., II. oszt. 3 kor. 60 fill. Zágráb-Fiume v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. — Igló v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. Kassa v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. — M.-Sziget v. viszont I. oszt. 12 kor., II. oszt. 9 korona. Királyháza v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. M.-Sziget-Szolnok vagy viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. — Belgrád v. viszont I. oszt. 6 kor., II. oszt. 4 kor. 50 fill. Konstantinápoly v. viszont I. oszt. 29 kor., II. oszt. 21 kor. 25 fill.

Budapest nyug. p.-udv.: Bécs vagy viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. Bukarest v. viszont I. oszt. 16 kor. 60 fill. Orsova v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. Temesvár v. viszont I. oszt. 9 kor. 60 fill., II. oszt. 7 kor. 20 fill. Temesvár v. viszont nappal I. oszt. 4 kor. 80 fill., II. oszt. 3 kor. 60 fill. Orsova v. viszont I. oszt. 4 kor. 80 fill., II. oszt. 3 kor. 60 fill. Bukarest v. viszont I. oszt. 12 kor. 80 fill.

A hálókocsik csak I. vagy II. oszt. menetjegyekkel bíró utasok által — megfelelő pótjegy váltása mellett — használhatók. Brassón tulra csak I. oszt. menetjeggyel vehető igénybe. — A hálókocsik a budapest-iglói vonalon csak június 15-ig és szeptember hó 15-től, a budapest-csorbai vonalon csak június hó 15-től szeptember hó 15-ig közlekednek.

Étkező-kocsik.

Budapest kel. p.-udv.: Bécsbe indul L/m. Bruckon át d. e. 8 ó. 50 p., Bécsbe érk. d. u. 1 ó. 50 perc. és ind. d. u. 2 ó. 20 perc. Bécsbe érk. este 7 ó. 20 perc. Bécsből ind. d. e. 8 óra 50 p.-kor, Budapestre érk. d. u. 1 óra 45 perc. és Bécsből ind. d. u. 2 ó. 10 p.-kor, Budapestre érk. este 7 óra 15 p.-kor. — Kolozsvárra indul reg. 6 ó. 50 p., Kolozsvárra érk. d. u. 3 ó. 50 perc. Kolozsvárról ind. d. u. 12 ó. 32 p.-kor, Budapestre érk. reg. 9 óra 40 perc. — Kolozsvárról Brassóba ind. reg. 6 óra 11 p., érk. Brassóba d. u. 2 óra 9 p.-kor. Brassóról ind. Kolozsvárra d. u. 2 óra 45 p.-kor, érk. Kolozsvárra éjjel 10 óra 46 perc. — Piskire ind. d. u. 2 ó. 15 p., Piskire érk. éjjel 10 ó. 11 p.-kor. Piskiről ind. reg. 5 ó. 8 p.-kor, Budapestre érk. d. u. 1 óra 10 p.-kor. — Zimonyra ind. d. u. 2 óra 10 p.-kor, Zimonyra érk. éjjel 9 ó. 20 p.-kor. Zimonyról ind. reg. 6 óra 11 p.-kor, Budapestre érk. d. u. 1 óra 5 p.-kor.

Budapest nyug. p.-udv.: Bécsbe indul Marcheggén át reg. 8 órakor, Bécsbe érk. d. u. 12 ó. 35 p.-kor és ind. d. u. 1 ó. 45 p.-kor, Bécsbe érk. este 6 óra 30 perc. Bécsből ind. d. e. 9 ó. 5 p.-kor, Budapestre érk. d. u. 1 óra 50 p.-kor és ind. d. u. 4 óra 20 p.-kor, Budapestre érk. este 9 órakor. — Karánsebesre ind. d. u. 2 ó. 30 perc. Karánsebesre érk. éjjel 10 ó. 15 p. Karánsebesről ind. reg. 5 óra 31 p., Budapestre érk. d. u. 1 ó. 25 p.

Buffet-kocsik.

Budapest kel. p.-udv.: Fiuméba indul reggel 7 óra 15 p., Fiuméba érk. este 7 ó. 25 p., Fiuméből ind. reg. 7 ó. 20 p., Budapestre érk. este 8 ó. 35 p.-kor. — Zágrábba ind. d. u. 3 órakor, Zágrábba érk. éjjel 10 óra 29 perc. Zágrábból ind. éjjel 12 óra 19 p.-kor, Budapestre érk. reggel 8 óra 40 perc. — Kassára ind. reg. 7 óra 10 p.-kor, Kassára érk. d. u. 1 óra 2 p.-kor. Kassáról ind. d. u. 3 óra 55 perc. Budapestre érk. éjjel 10 órakor. — Csapra ind. d. u. 2 óra 35 p.-kor, Csapra érk. éjjel 9 ó. 48 p.-kor. Csapról ind. reggel 5 ó. 53 p.-kor, Budapestre érk. d. u. 1 óra 30 perc.

Budapest nyug. p.-udv.: Zsolnára ind. reg. 7 óra 30 p.-kor, Zsolnára érk. d. u. 1 óra 55 perc. Zsolnáról ind. d. u. 2 ó. 58 p.-kor, Budapestre érk. éjjel 9 óra 25 p.

Az étkező- és buffet-kocsik étkező-termeit I. vagy II. oszt. menetjeggyel bíró utasok vehetik igénybe, külön illeték fizetése nélkül. — A buffet-kocsikban levő üléshelyekkel bíró külön szakaszok azonban csak I. osztályra érvényes menetjegyekkel, illetve menetigazolványokkal bíró utasok által használhatók.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legújabb égvényes
SAVANYU-KUT

legjobb asztali- és üdítő ital,
kitűnő hatásának bizonyult köhögésnél,
gégebajoknál, gyomor- és hólyaghurutnál.

MATTONI HENRIK, Karlsbad és Budapest.

Bekötési táblák a »HÉT« eddig megjelent
... összes kötetéhez ...
(egy évfolyam 2 kötet) kötetenkint 2 korona 60 fillér
előleges beküldése után portomentesen kaphatók.